

Consiliul
Uniunii Europene

Bruxelles, 25 septembrie 2023
(OR. en)

12825/1/23
REV 1

COPEN 307
EVAL 6
JAI 1130
EUROJUST 29
EJN 10
CATS 45

NOTĂ

Sursă:	Secretariatul General al Consiliului
Destinatar:	Delegațiile
Subiect:	RAPORT DE EVALUARE PRIVIND CEA DE A ZECEA RUNDĂ DE EVALUĂRI RECIPROCE Privind punerea în aplicare a ordinului european de anchetă (OEA) RAPORT PRIVIND ROMÂNIA

**RAPORT DE EVALUARE PRIVIND
CEA DE A ZECEA RUNDĂ DE EVALUĂRI RECIPROCE
privind punerea în aplicare a ordinului european de anchetă (OEA)**

RAPORT PRIVIND ROMÂNIA

Cuprins

Cuprins 3

1. REZUMAT	6
2. INTRODUCERE	8
3. TRANSPUNERE	10
4. AUTORITĂȚILE COMPETENTE	11
4.1. Norme specifice privind competența materială și specializarea	11
4.2. Autoritățile emitente	14
4.3. Autoritățile de executare.....	15
4.4. Autoritățile centrale	16
4.5. Dreptul persoanei suspectate sau acuzate sau al persoanei vătămate de a solicita un OEA	17
5. DOMENIUL DE APLICARE AL OEA ȘI RELAȚIA SA CU ALTE INSTRUMENTE..	18

1. REZUMAT

Directiva 2014/41/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind ordinul european de anchetă în materie penală (denumită în continuare „directiva”) a reprezentat un important pas înainte în domeniul cooperării judiciare în materie penală bazate pe principiul recunoașterii reciproce, mergând mai departe decât regimul anterior al asistenței judiciare reciproce. Ordinul european de anchetă (denumit în continuare „OEA”) a devenit între timp un instrument esențial pentru strângerea de probe în cadrul UE. Cu toate acestea, pentru a asigura o aplicare mai consecventă și o mai bună funcționare a acestui instrument în întreaga UE, mai trebuie încă soluționate o serie de dificultăți de ordin practic și juridic.

Informațiile furnizate de România în cadrul chestionarului și în timpul vizitei la fața locului au fost destul de detaliate și cuprinzătoare, iar vizita de evaluare a fost bine pregătită și bine organizată de autoritățile române. Practicienii români au fost, de asemenea, extrem de deschiși și suficient de flexibili pentru a discuta punctele forte și punctele slabe ale sistemului românesc. Prin urmare, echipa de evaluare a obținut o imagine de ansamblu excelentă cu privire la modul în care este aplicată directiva în România.

Echipa de evaluare a confirmat că OEA funcționează în general bine în practică, iar practicienii români s-au declarat, de asemenea, mulțumiți de acest mecanism. Cu toate acestea, echipa de evaluare a identificat unele aspecte-cheie care trebuie abordate la nivel național și european, ceea ce a condus la recomandările formulate mai jos în capitolul 22.2.

În special, echipa de evaluare a constatat că, atunci când a transpus directiva privind OEA în dreptul român, legiuitorul român a decis să mențină anumite elemente ale regimului asistenței judiciare reciproce – de exemplu, contactul direct (a se vedea capitolul 8.2) și regula specialității (a se vedea capitolul 10) – care nu par să fie pe deplin conforme cu principiile directivei. Echipa de evaluare consideră că aplicarea elementelor care sunt ancorate în asistența judiciară reciprocă tradițională riscă să afecteze aplicarea deplină și uniformă a directivei (a se vedea capitolul 3).

Acestea fiind spuse, nivelul ridicat de specializare a autorităților competente și nivelul de coordonare dintre acestea, precum și disponibilitatea lor de a coopera în acord cu principiul încrederii reciproce par să compenseze deficiența menționată mai sus.

Trebuie remarcat că în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție au fost înființate două structuri independente cu competență materială specifică: Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism („DIICOT”) și Direcția Națională Anticorupție („DNA”). Atât DIICOT, cât și DNA au creat câte un serviciu distinct de cooperare internațională, în care lucrează procurori specializați și traducători, care contribuie în mod semnificativ la buna aplicare a instrumentelor de recunoaștere reciprocă.

În plus, ambele structuri au acces la o infrastructură tehnică ce permite transmiterea securizată și rapidă de date de până la 75 GB; o astfel de infrastructură nu este disponibilă pentru majoritatea parchetelor din statele membre. Cu toate acestea, echipa de evaluare consideră că nivelul de specializare și coordonare pare mai scăzut atunci când infracțiunile nu intră în sfera de competență a DIICOT și a DNA.

În ceea ce privește drepturile persoanelor vătămate, echipa de evaluare salută în special faptul că legislația care pune în aplicare OEA merge mai departe decât ceea ce impune articolul 1 alineatul (3) din directivă, dat fiind că dispoziția de transpunere acoperă și persoanele care fac obiectul procedurilor, și anume persoana vătămată (*a se vedea Bune practici nr. 4*), și sugerează să se aibă în vedere posibilitatea unei modificări a directivei, deoarece acest lucru ar permite persoanei vătămate să solicite un OEA (*a se vedea Recomandarea nr. 23*).

Echipa de evaluare a identificat elemente care ar justifica posibila necesitate de a revizui directiva sub mai multe aspecte. În opinia membrilor echipei de evaluare, principalele aspecte în privința cărora legiuitorul UE ar trebui să aibă în vedere posibilitatea modificării directivei sunt următoarele:

- formularele;
- regula specialității;
- posibilitatea ca persoana vătămată să solicite un OEA;
- audierea persoanei acuzate prin videoconferință în cadrul procesului, pentru a asigura participarea acesteia în timpul procesului;
- conceptul de „interceptare a telecomunicațiilor”.

2. INTRODUCERE

Prin adoptarea Acțiunii comune 97/827/JAI din 5 decembrie 1997¹ (denumită în continuare „acțiunea comună”) s-a instituit un mecanism de evaluare a aplicării și a punerii în aplicare la nivel național a acordurilor internaționale în domeniul luptei împotriva criminalității organizate.

În conformitate cu articolul 2 din acțiunea comună, Comitetul de coordonare în domeniul cooperării polițienești și judiciare în materie penală („CATS”) a convenit, în urma unei proceduri informale desfășurate ulterior reuniunii sale informale din 10 mai 2022 și astfel cum se prevede în directivă, ca cea de a zecea rundă de evaluări reciproce să se concentreze pe OEA.

Scopul celei de a zecea runde de evaluări reciproce este de a oferi o valoare adăugată reală, oferind posibilitatea, prin intermediul vizitelor la fața locului, de a lua în considerare nu numai aspectele juridice, ci și – în special – aspectele practice și operaționale relevante legate de punerea în aplicare a directivei. Acest lucru va permite identificarea domeniilor care necesită îmbunătățiri și a bunelor practici care trebuie să fie transmise tuturor statelor membre, contribuind astfel la asigurarea unei aplicări mai eficace și mai coerente a principiului recunoașterii reciproce în toate fazele procedurilor penale în întreaga UE.

La un nivel mai general, asigurarea într-o mai mare măsură a unei puneri în aplicare coerente și eficace a acestui instrument juridic ar urma să sporească și mai mult încrederea reciprocă între autoritățile judiciare ale statelor membre și să asigure o mai bună funcționare a cooperării judiciare transfrontaliere în materie penală în cadrul spațiului de libertate, securitate și justiție. În plus, actualul proces de evaluare le-ar putea oferi statelor membre informații utile care să contribuie la punerea în aplicare de către acestea a directivei.

¹ Acțiunea comună 97/827/JAI din 5 decembrie 1997 adoptată de Consiliu în temeiul articolului K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, de instituire a unui mecanism de evaluare a aplicării și a punerii în aplicare pe plan național a angajamentelor internaționale în domeniul luptei împotriva criminalității organizate.

România a fost al nouălea stat membru care a fost evaluat în cursul acestei runde de evaluări, astfel cum se prevede în ordinea vizitelor în statele membre adoptată de CATS la 29 iunie 2022 printr-o procedură tacită².

În conformitate cu articolul 3 din acțiunea comună, președinția a întocmit o listă de experți în ceea ce privește evaluările care urmau să fie efectuate. În urma unei cereri scrise transmise delegațiilor la 15 iunie 2022 de Secretariatul Consiliului Uniunii Europene, statele membre au numit experți cu cunoștințe practice aprofundate în domeniu.

Fiecare echipă de evaluare este formată din trei experți naționali, sprijiniți de unul sau mai mulți membri ai personalului Secretariatului General al Consiliului și de observatori. Pentru cea de a zecea rundă de evaluări reciproce, s-a convenit ca Comisia Europeană și Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Justiție Penală („Eurojust”) să fie invitate în calitate de observatori³.

Experții însărcinați să evalueze România au fost: dna Maria Raho (Ungaria), dl Federico Perrone Capano (IT) și dl Hannu Koistinen (FI). Au fost prezenți, de asemenea, în calitate de observatori: dna Sofia Mirandola din partea Eurojustului, dna Filipa de Figueiroa Quelhas și dna Emma Kunsági din partea Secretariatului General al Consiliului.

Prezentul raport a fost întocmit de echipa de experți cu ajutorul Secretariatului General al Consiliului, pe baza răspunsurilor detaliate ale României la chestionar și a constatărilor rezultate în urma vizitei de evaluare efectuate în România în perioada 23-25 mai 2023; echipa de evaluare a intervievat reprezentanți ai Ministerului Justiției, ai Ministerului Public, ai magistraturii, ai autorităților de aplicare a legii și ai Baroului.

² ST 10119/22.

³ ST 10119/22.

3. TRANSPUNERE

Directiva a fost transpusă prin Legea nr. 236/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală (denumită în continuare „Legea nr. 302/2004”), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 993 din 14 decembrie 2017. Legea nr. 236/2017 a intrat în vigoare la trei zile de la data publicării în Monitorul Oficial al României, în conformitate cu articolul 78 din Constituția României. De la transpunerea directivei, a existat o modificare – referitoare la autoritățile competente în ceea ce privește videoconferințele.

Sistemul românesc consolidează toate instrumentele de cooperare judiciară internațională în același act legislativ, și anume Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, fapt care este considerat o caracteristică pozitivă a normelor procedurale din domeniul asistenței judiciare reciproce (*a se vedea Bune practici nr. 1*).

Transpunerea urmează fidel directiva. Articolul 25 din directivă privind audierile prin teleconferință nu a fost transpus deoarece această măsură de anchetă nu există în legislația română. În afară de aceasta, transpunerea pare să fie completă. Cu toate acestea, transpunerea nu diferențiază între procedura de emitere a unui OEA și procedura de executare a acestuia; practicienii au susținut însă că acest lucru nu ridică probleme în ceea ce privește aplicarea directivei.

Echipa de evaluare a constatat că legislația națională prevede unele norme suplimentare privind aplicarea OEA care urmează regimul asistenței judiciare reciproce tradiționale și nu sunt pe deplin conforme cu principiile directivei, cum ar fi contactul direct (*a se vedea capitolul 8.2*) și regula specialității (*a se vedea capitolul 10*). În timpul vizitei la fața locului, echipa de evaluare a fost informată că transpunerea nu a urmărit să aducă modificări revoluționare regimului anterior al asistenței judiciare reciproce, întrucât OEA, deși este un instrument de recunoaștere reciprocă, este încă perceput ca o formă specială de asistență judiciară reciprocă. În consecință, cu ocazia transpunerii, legiuitorul român a păstrat anumite elemente care au funcționat bine în cadrul regimului asistenței judiciare reciproce.

Echipa de evaluare consideră că este esențial să se sublinieze faptul că obiectivul directivei a fost să instituie un nou sistem cuprinzător pentru obținerea de probe în cauzele cu o dimensiune transfrontalieră, pe baza principiului recunoașterii reciproce, care merge mai departe decât ceea ce era prevăzut de regimul anterior al asistenței judiciare reciproce. Utilizarea mecanismelor stabilite în practica tradițională a asistenței reciproce pentru a aplica OEA, chiar dacă aceste mecanisme au funcționat corespunzător în cadrul cooperării judiciare internaționale, contravine aplicării depline și uniforme a directivei.

4. AUTORITĂȚILE COMPETENTE

4.1. Norme specifice privind competența materială și specializarea

Pentru a înțelege mai bine competența fiecăreia dintre autoritățile implicate, este important să se realizeze o scurtă trecere în revistă a structurii Ministerului Public, în special în ceea ce privește parchetele specializate.

În România, procurorii sunt organizați în parchete care funcționează pe lângă instanțele judecătorești la fiecare nivel de jurisdicție. Organismul central al Ministerului Public este Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. În cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție au fost înființate două structuri independente cu competență materială specifică: DIICOT și DNA.

Atât DIICOT, cât și DNA sunt organizate la nivel central („structura centrală”), cu sediul în București, și la nivel teritorial („structura teritorială”), cu 14 servicii înființate în orașele în care se află sediile curților de apel. Procurorii specializați din cadrul DIICOT și DNA au obligația de a efectua anchetele penale cu privire la infracțiunile care intră în sfera de competență a DIICOT și a DNA.

Potrivit legislației aplicabile⁴, indiferent dacă suspectul deține sau nu o funcție publică, DIICOT are competență materială în ceea ce privește:

1. anumite infracțiuni grave comise în cadrul unui grup infracțional organizat (de exemplu, omorul, lipsirea de libertate în mod ilegal, sclavia, fraudele comise prin sisteme informatice și mijloace de plată electronice, traficul de migranți, falsificarea de monede și de instrumente de plată, accesul ilegal la un sistem informatic, precum și furtul, tâlhăria, fraudă informatică, delapidarea sau bancruta frauduloasă care au avut ca rezultat o pagubă materială mai mare de 2 milioane RON);
2. traficul de persoane și de minori, divulgarea informațiilor clasificate drept secrete de stat, falsul informatic în legătură cu acte emise de o autoritate a unui stat străin, infracțiunile contra siguranței și integrității sistemelor și datelor informatice, infracțiunile privind securitatea națională, infracțiunile legate de activitățile nucleare, infracțiunile privind terorismul, traficul de droguri;
3. spălarea banilor care provin din săvârșirea infracțiunilor date în competența materială a DIICOT;
4. constituirea unui grup infracțional organizat în scopul săvârșirii vreuneia dintre infracțiunile prevăzute la punctele 1 și 2;
5. infracțiunile care au legătură cu cele prevăzute la punctele 1-4.

DNA este un parchet specializat în combaterea infracțiunilor de corupție.

Intră în competența DNA infracțiunile de corupție (luarea de mită, darea de mită, traficul de influență și cumpărarea de influență) și infracțiunile asimilate celor de corupție, prevăzute de Legea nr. 78/2000 cu modificările și completările ulterioare, săvârșite în una dintre următoarele situații:

⁴ Articolul 11 din Ordonanța de urgență nr. 78/2016 din 16 noiembrie 2016 pentru organizarea și funcționarea Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative.

- a) dacă, indiferent de calitatea persoanelor care le-au comis, infracțiunile de corupție au cauzat o pagubă materială mai mare decât echivalentul în RON a 200 000 EUR ori dacă valoarea sumei sau a bunului care formează obiectul infracțiunii de corupție este mai mare decât echivalentul în RON a 10 000 EUR;
- b) dacă, indiferent de valoarea pagubei materiale ori de valoarea sumei sau a bunului care formează obiectul infracțiunii de corupție, infracțiunile de corupție sunt comise de demnitari sau funcționari publici de nivel înalt și mediu, judecători, procurori, ofițeri de poliție și militari, precum și de alte persoane dintre cele enumerate mai detaliat la articolul 13 alineatul (1) litera (b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43 din aprilie 4 2002.

Infracțiunile prevăzute la articolul 246 (deturnarea licitațiilor publice), la articolul 297 (abuzul în serviciu) și la articolul 300 (uzurparea funcției) din Codul penal, dacă s-a cauzat o pagubă materială mai mare decât echivalentul în RON a 1 000 000 EUR; infracțiunile împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene sunt, de asemenea, de competența DNA.

Atât DIICOT, cât și DNA au creat câte un departament distinct de cooperare internațională, în care lucrează procurori specializați și traducători.

Serviciul de cooperare, reprezentare și asistență judiciară internațională funcționează în cadrul structurii centrale a DIICOT. Serviciul reprezintă un punct de contact permanent în cadrul rețelelor de cooperare/asistență judiciară instituite la nivel național și internațional cu privire la infracțiunile pe care le tratează DIICOT în calitate de organism de urmărire penală competent potrivit legislației române.

Una dintre sarcinile Serviciului de cooperare, reprezentare și asistență judiciară internațională este de a exercita atribuțiile procurorului prevăzute de Legea nr. 302/2004 și de a se asigura că DIICOT respectă dispozițiile cuprinse în acordurile de asistență judiciară reciprocă în materie penală.

Serviciul de cooperare internațională și programe își desfășoară activitatea în cadrul structurii centrale a DNA. Acest birou de legătură – cu instituții similare din alte state – realizează activitățile din cadrul cooperării judiciare internaționale în cauzele pentru care DNA este responsabil potrivit legii și instrumentelor de cooperare judiciară internațională la care participă România. Biroul de legătură sprijină secțiunile și serviciile din cadrul DNA în ceea ce privește elaborarea și executarea asistenței judiciare internaționale în materie penală și în ceea ce privește alte forme de cooperare judiciară internațională.

Parchetul de pe lângă Tribunalul București are o structură specifică pentru cooperarea judiciară internațională, cu procurori specializați pentru cauzele care implică cooperarea cu alte state membre. Principala sarcină a acestei structuri este de a executa OEA-urile de exemplu în cauzele care implică spălarea banilor, evaziunea fiscală, criminalitatea informatică, atunci când sunt formulate cereri având ca obiect obținerea de date privind tranzacțiile financiare.

Echipa de evaluare consideră că specializarea cu privire la cooperarea judiciară internațională și funcționarea serviciilor de sprijin aduc o contribuție majoră în ceea ce privește buna aplicare a instrumentelor de recunoaștere reciprocă (*a se vedea Bune practici nr. 2*).

4.2. Autoritățile emitente

OEA este emis, în cursul fazelor de cercetare și urmărire penală, de procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală și, în timpul fazei de judecată, de judecătorul competent (în conformitate cu normele de competență materială, teritorială și personală).

Oricare ar fi autoritatea judiciară competentă – potrivit fazei procesuale –, aceasta emite OEA-ul din oficiu sau la cererea părților sau a subiecților procesuali principali în conformitate cu articolul 330 alineatul (1) din Legea nr. 302/2004. Prin urmare, autoritățile competente sunt instanțele și parchetele (autorități judiciare).

4.3. Autoritățile de executare

Parchetul sau instanța care este competentă potrivit legislației române recunoaște și execută un OEA, ținând seama, de asemenea, de etapa în care se află procedura penală în care a fost emis OEA-ul. Competența teritorială este stabilită în funcție de locul în care urmează să se desfășoare măsura de anchetă. Potrivit legislației române [articolul 330 alineatul (2) din Legea nr. 302/2004], DIICOT și DNA, din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, recunosc și execută OEA-urile care privesc infracțiuni care sunt de competența lor.

În timpul vizitei la fața locului, practicienii au afirmat că, în cazurile în care trebuie puse în aplicare mai multe măsuri de anchetă și executarea acestora este de competența teritorială a unor parchete diferite, este posibil să se trimită un OEA complex autorității centrale, care îl va transmite autorităților competente în vederea executării.

Experții au considerat că este util să se recomande modificarea informațiilor furnizate în *Fiches Belges* pentru a reflecta acest lucru, deoarece ar facilita în mod semnificativ emiterea de OEA-uri către România (*a se vedea Recomandarea nr. 1*).

Practicienii au explicat că, atunci când OEA-urile care sunt de competența DIICOT și DNA conțin cereri multiple care trebuie să fie puse în aplicare în localități diferite, precum și în cazurile mai complexe, în care trebuie organizate zile de acțiune în care au loc percheziții simultane, este numit un procuror din cadrul DIICOT sau al DNA pentru a coordona executarea (*a se vedea Bune practici nr. 3*).

În ceea ce privește cauzele care nu sunt de competența DIICOT sau DNA, în cazul OEA-urilor prin care se solicită efectuarea de percheziții pe teritoriul municipiului București și al altor localități, precum și audierea unor martori, în loc să trimită OEA-ul altor parchete, în cazul în care martorul locuiește în București, aceste autorități însărcinează poliția să efectueze percheziția. Este posibil să fie numită o autoritate, cu condiția ca măsura de anchetă să trebuiască să fie efectuată în București.

În cazul în care Parchetul de pe lângă Tribunalul București primește un OEA prin care se solicită efectuarea unor percheziții simultane în diverse locuri din țară, acesta contactează parchetele care sunt competente teritorial, care apoi se coordonează între ele pentru a executa OEA-ul. Unul dintre parchete este desemnat drept punct comun de contact și consultă statul membru emitent cu privire la detaliile executării. Cu toate acestea, fiecare parchet competent ia o decizie separată privind recunoașterea OEA.

În opinia echipei de evaluare, ar fi util ca autoritățile române să adopte dispoziții care să permită coordonarea inclusiv în cauzele care nu sunt de competența DIICOT, a DNA și a Parchetului de pe lângă Tribunalul București (a se vedea *Recomandarea nr. 2*) și care să prevadă că o autoritate desemnată asigură coordonarea în cazurile în care mai multe măsuri de anchetă trebuie să fie executate de autorități diferite (a se vedea *Recomandarea nr. 3*).

4.4. Autoritățile centrale

Rolul autorităților centrale este de a facilita comunicarea dintre autoritățile emitente și cele de executare, în conformitate cu articolul 330 alineatul (3) din Legea nr. 302/2004. Autoritățile centrale competente sunt:

- Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (prin structurile competente, inclusiv DIICOT și DNA), în cazul OEA-urilor care se referă la activitatea de cercetare și urmărire penală;
- în faza de judecată, Ministerul Justiției, în cazul OEA-urilor care se referă la activitatea de judecată ori de executare a hotărârilor.

Autoritățile centrale par să joace un rol destul de important, ele sprijinind parchetele locale în cazuri specifice, inclusiv prin efectuarea unei verificări a calității și prin asigurarea traducerilor.

4.5. Dreptul persoanei suspectate sau acuzate sau al persoanei vătămate de a solicita un OEA

Potrivit articolului 330 alineatul (1) din Legea nr. 302/2004, OEA-ul este emis de autoritatea judiciară fie din oficiu, fie la cererea părților sau subiecților procesuali principali, în condițiile prevăzute de Codul de procedură penală (denumit în continuare „CPP”). Cererea este fie aprobată, fie respinsă de procuror/judecător, în funcție de circumstanțele cauzei, de relevanța sau de utilitatea probei.

Potrivit articolului 32 alineatul (2) din CPP, părțile din procesul penal sunt: inculpatul, partea civilă și partea responsabilă civilmente. Potrivit articolului 33 din CPP, subiecții procesuali principali sunt suspectul și persoana vătămată. Pe lângă drepturile și obligațiile pe care legea le acordă exclusiv acestora, suspectul și persoana vătămată au aceleași drepturi și obligații ca părțile.

Legea care transpune directiva merge mai departe decât ceea ce impune articolul 1 alineatul (3) din directivă, dat fiind că dispoziția de transpunere acoperă și persoanele care fac obiectul procedurilor, și anume persoana vătămată. Acest lucru se adaugă dreptului victimei de a prezenta probe în temeiul Directivei 2012/29/UE⁵. Echipa de evaluare salută această dispoziție legislativă (*a se vedea Bune practici nr. 4*) și sugerează să se aibă în vedere posibilitatea unei modificări a directivei, deoarece acest lucru ar permite persoanei vătămate să solicite un OEA (*a se vedea Recomandarea nr. 23*).

Trebuie remarcat faptul că, potrivit avocaților, cererile de emitere a unor OEA formulate de părți sunt rareori acceptate de parchet, fiind mai probabil să fie acceptate în faza de judecată. Potrivit procurorilor, suspectii și persoanele vătămate nu solicită prea des un OEA în practică, majoritatea OEA-urilor fiind emise din oficiu, întrucât sarcina probei revine autorităților.

⁵ Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului.

Reprezentanții baroului au subliniat că drepturile inculpatului ar trebui sporite în cadrul procedurilor privind OEA. În plus, s-a propus ca persoanele interesate care nu sunt părți în cadrul procedurii penale, dar care sunt și ele afectate de măsurile restrictive aplicate împotriva bunurilor suspectului, să poată solicita un OEA.

5. DOMENIUL DE APLICARE AL OEA ȘI RELAȚIA SA CU ALTE INSTRUMENTE

Potrivit legii române, scopul OEA este strângerea de probe, și anume ducerea la îndeplinire a unei sau mai multor măsuri de anchetă specifice într-un alt stat membru, obținerea de probe sau transmiterea probelor care se află deja în posesia autorității competente din statul de executare în conformitate cu articolul 328 alineatul (2) litera a) din Legea nr. 302/2004.

Astfel cum se prevede la articolul 13 din Convenția cu privire la asistența judiciară reciprocă în materie penală între statele membre ale Uniunii Europene (denumită în continuare „convenția”) și în Decizia-cadru 2002/465/JAI⁶, OEA include orice măsură de anchetă, cu excepția instituirii unei echipe comune de anchetă (denumită în continuare „JIT”) și a strângerii de probe în cadrul unei JIT, cu excepția cazului în care scopul este aplicarea articolului 13 alineatul (8) din convenție și, respectiv, a articolului 1 alineatul (8) din Decizia-cadru 2002/465/JAI, în conformitate cu articolul 328 alineatul (2) litera a) din Legea nr. 302/2004.

Nota comună a Eurojustului și a Rețelei Judiciare Europene privind aplicarea practică a OEA și nota Eurojustului privind înțelesul sintagmei „dispozițiile corespunzătoare” și regimul juridic aplicabil în cazul transpunerii cu întârziere a directivei au fost diseminate în rândul practicienilor și au fost consultate atunci când a fost necesar.

⁶ Decizia-cadru 2002/465/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind echipele comune de anchetă.

În practică, atât din perspectiva statului membru emitent, cât și din cea a statului membru de executare, OEA-ul a fost uneori utilizat pentru alte scopuri asemănătoare (și anume, pentru notificarea sau comunicarea actelor de procedură) sau pentru desfășurarea de activități legate de alte măsuri de anchetă în scopul obținerii de probe. De exemplu, atunci când este necesară audierea unei persoane, OEA-ul conține uneori cereri privind predarea unui act, cum ar fi un act care să ateste drepturile și obligațiile aferente calității în care persoana respectivă urmează să fie audiată. În alte situații, atunci când se solicită numai o activitate care nu presupune strângerea de probe, se utilizează, de regulă, alte instrumente de cooperare.

Interpretarea generală este că OEA nu poate fi emis pentru notificarea sau comunicarea actelor de procedură sau pentru obținerea unor copii ale hotărârilor judecătorești. În timpul aplicării inițiale a legislației care transpune directiva, instanțele române au emis OEA-uri pentru a notifica sau comunica acte sau pentru a obține hotărâri judecătorești, dar, în urma consultărilor și orientărilor primite din partea autorităților centrale, a fost ales instrumentul adecvat pentru astfel de măsuri. Au existat și cazuri în care alte state membre au emis OEA-uri pentru notificarea sau comunicarea actelor de procedură, dar acestea au fost considerate cereri de asistență judiciară reciprocă și au fost executate ca atare.

Tratarea OEA-urilor emise în vederea luării unor măsuri care nu se încadrează în mod clar în domeniul de aplicare al OEA drept cereri de asistență judiciară reciprocă este considerată o bună practică de echipa de evaluare (*a se vedea Bune practici nr. 5*). Cu toate acestea, autoritățile judiciare din fiecare stat membru trebuie să respecte domeniul de aplicare al OEA și să se asigure că utilizează instrumentul adecvat de cooperare judiciară pentru notificarea sau comunicarea actelor și a altor măsuri care nu se încadrează în domeniul de aplicare al OEA (*a se vedea Recomandarea nr. 11*).

Autoritățile române au raportat cazuri, atât în situația în care au acționat în calitate de stat membru emitent, cât și în cea în care au acționat în calitate de stat membru de executare, în care OEA a fost emis în scopul localizării unei persoane. În general, este utilizată cooperarea polițienească pentru a localiza persoane, aceasta fiind și recomandarea autorității centrale. În calitate de stat emitent, au fost emise OEA-uri în ceea ce privește măsuri care implică localizarea persoanei, cum ar fi o audiere obișnuită sau o audiere prin videoconferință a unei persoane. Dacă nu figurează nicio altă măsură în același OEA, este puțin probabil să se întâlnească cazuri practice exclusiv în ceea ce privește localizarea. Cu toate acestea, locul în care se află o persoană la un anumit moment ar putea constitui o probă în cadrul unui proces și, prin urmare, în situația în care scopul este de a utiliza această informație ca probă, localizarea unei persoane ar putea face obiectul unui OEA.

Potrivit dreptului român, OEA-ul poate fi emis în toate fazele procedurii penale: în faza de urmărire penală, în procedura de cameră preliminară⁷ și în faza de judecată. Au existat cazuri în care autoritățile române au emis OEA-uri în faza de executare (pentru a obține informațiile necesare pentru soluționarea dificultăților legate de executare), însă astfel de situații sunt rare și, în cazurile în care se solicită copii ale unor hotărâri judecătorești, se emit cereri de asistență judiciară reciprocă, iar nu OEA-uri. În general, majoritatea OEA-urilor primite de autoritățile române sunt emise în faza de anchetă și în cea de urmărire penală. Au fost primite și OEA-uri emise în faza de judecată, dar autoritățile române nu s-au confruntat cu OEA-uri emise în faza de executare. Nu au fost raportate dificultăți semnificative legate de diferitele faze ale procedurilor penale.

Practicienii români nu aveau cunoștință de cazuri în care un OEA să fi fost emis pentru a se obține date cu caracter personal necesare pentru executarea unei decizii administrative.

Au existat cazuri în care au survenit probleme legate de alegerea instrumentului. Aceste probleme au fost soluționate prin consultări, atât consultări directe, cât și consultări prin intermediul autorităților centrale, al Rețelei judiciare europene (denumită în continuare „RJE”) sau al Eurojustului. Într-o cauză în care a fost emis un mandat de arestare preventivă, acest lucru a creat condițiile pentru emiterea unui mandat european de arestare (denumit în continuare „MEA”).

Ministerul Justiției a elaborat recomandări privind alegerea instrumentului corect, iar serviciile specializate de cooperare internațională din cadrul parchetelor sunt, de asemenea, disponibile și pot fi consultate în cazul în care există îndoieli.

⁷ Potrivit CPP, procedura camerei preliminare are un rol dublu: judecătorul de cameră preliminară verifică legalitatea sesizării instanței și asigură legalitatea administrării probelor. Judecătorul de cameră preliminară verifică, de asemenea, admisibilitatea probelor obținute. Odată ce cauza ajunge în faza camerei preliminare, ancheta este încheiată. Judecătorul de cameră preliminară poate decide, de asemenea că:

- rechizitoriul nu este clar;
- cauza ar trebui restituită în vederea realizării unor acte de anchetă suplimentare;
- probele au fost obținute în mod ilegal. Judecătorul de cameră preliminară exclude probele și are posibilitatea de a întreba procurorul dacă rechizitoriul poate fi menținut și fără probele respective.

Au existat mai multe cazuri (care au implicat România atât ca autoritate emitentă, cât și ca autoritate de executare) legate de utilizarea OEA pentru a justifica utilizarea unor informații și probe primite anterior de la autoritățile de aplicare a legii; acestea nu au ridicat probleme. Au existat de asemenea cazuri în care, pentru a se emite OEA-uri, s-a recurs la cooperarea polițienească pentru a stabili adresele, de exemplu, ale sediilor unor societăți, exclusiv în scopul stabilirii locului unde urmau să fie administrate probele și, implicit, pentru a identifica autoritatea de executare competentă.

Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen (denumită în continuare „CISA”) a fost indicată ca fiind temeiul juridic atunci când a fost solicitată supravegherea transfrontalieră, fără a se dispune nicio măsură de supraveghere tehnică.

Practicienii români au indicat că sunt emise cu regularitate OEA-uri – de obicei de către DIICOT – către statele membre care nu participă la JIT. În astfel de cazuri, statul membru de executare este informat că ancheta în cadrul căreia este emis OEA-ul se desfășoară în coordonare cu partenerii JIT și i se solicită în mod expres să își dea acordul ca probele relevante să le poată fi comunicate acestora pentru a fi respectat principiul specialității. Nu au fost întâmpinate probleme în această privință. Cu toate acestea, un respondent a indicat că a emis un OEA adresat unui stat membru neparticipant, care nu a fost de acord ca probele obținute să poată fi utilizate în cadrul JIT.

DNA s-a confruntat cu o situație în care, în cadrul unei JIT, statul membru de executare a solicitat ca celălalt membru al JIT să emită și el un OEA având același obiect, chiar dacă OEA-ul inițial emis de DNA specificase că probele nu vor fi utilizate în cadrul JIT, ci doar în cadrul propriei sale anchete.

Legislația română permite executarea OEA-urilor emise de autorități administrative dacă acestea sunt validate de o autoritate judiciară. Nu există proceduri speciale în acest sens. Potrivit articolului 336 alineatul (6) din Legea nr. 302/2004, în cazul în care autoritatea română de executare primește un OEA care nu a fost emis sau validat de o autoritate judiciară, trebuie să îl returneze.

6. CONȚINUTUL FORMULARULUI PRIVIND OEA

6.1. Dificultăți legate de formular

În momentul în care legislația de transpunere a directivei a intrat în vigoare, Ministerul Justiției a transmis o circulară autorităților judiciare, fiind de asemenea diseminate orientările RJE.

Aplicarea OEA și problemele practice întâmpinate au fost discutate în cadrul reuniunilor membrilor români ai RJE, care includ practicieni (judecători și procurori), reprezentanți ai autorităților centrale și membri ai biroului național român din cadrul Eurojustului.

Primele faze ale aplicării OEA au fost dificile, până când practicienii (atât în România, cât și în alte state membre) au devenit mai familiarizați cu anexa A. De exemplu, faptul că este vorba de un formular standardizat a generat situații în care OEA-ul era incomplet; de exemplu, în secțiunea C, căsuțele corespunzătoare măsurilor de anchetă solicitate erau bifate, însă măsurile nu erau descrise. În unele cazuri, natura măsurilor putea fi dedusă din secțiunea G referitoare la situația de fapt. Problema a fost remediată între timp, cu atât mai mult cu cât secțiunea C a formularului conține în prezent atât cererea de descriere, cât și spațiile și căsuțele corespunzătoare care trebuie bifate.

O altă problemă a fost aceea că rubricile relevante pentru măsurile de executare se regăseau atât în secțiunea C, cât și în secțiunile ulterioare ale ordinului, și anume în secțiunile H și I. În cazul unor cauze complexe, era posibil ca autoritatea de executare să nu respecte cerințele cuprinse în secțiunile H și I, în condițiile în care respectarea acestora era de asemenea esențială pentru ca probele obținute să fie admisibile. O bună practică și o recomandare ar fi să se indice în mod expres la sfârșitul secțiunii C că cerințele din secțiunile H și/sau I trebuie de asemenea să fie respectate.

În practică, au fost întâlnite situații în care în OEA nu figurau anumite informații, de exemplu cele referitoare la amploarea prejudiciului cauzat de activitatea infracțională care face obiectul anchetei sau cele referitoare la aspectul dacă sunt de asemenea în curs de desfășurare anchete în legătură cu anumite infracțiuni, cum ar fi înființarea unui grup infracțional organizat sau traficul de persoane. Aceste informații erau esențiale pentru a se stabili care este structura din cadrul parchetului sau instanța competentă în ceea ce privește recunoașterea și executarea. În alte cazuri, nu era inclus conținutul juridic al infracțiunii; situația de fapt nu conținea suficiente date pentru a justifica măsura solicitată; descrierea situației de fapt nu era clară.

În alte cazuri, autoritățile emitente au solicitat audierea anumitor persoane, fără să clarifice calitatea procesuală a acestora. Au existat, de asemenea, cazuri în care drepturile și obligațiile procedurale ale persoanei care urma să fie audiată nu erau menționate în OEA.

Problemele au fost soluționate prin consultări, atât în mod direct, cât și prin intermediul autorităților centrale, al RJE sau al Eurojustului.

Practicienii români au formulat mai multe observații cu privire la îmbunătățirea formularului. În opinia lor, secțiunea B ar putea fi îmbunătățită prin menționarea mai multor exemple, cum ar fi:

- în cauză sunt dispuse măsuri privative de libertate;
- activitatea solicitată;
- instanța a emis un mandat care conține un termen;
- perioada de păstrare a probelor este pe punctul de a expira;
- termenul de prescripție este pe punctul de a expira;
- este necesară coordonarea cu alte cereri și măsuri.

Secțiunile C și H nu menționează interceptarea comunicațiilor, ci numai telecomunicațiile. În anumite cazuri, doar secțiunea C din OEA a fost completată cu o descriere a măsurii, însă niciuna dintre măsurile mai detaliate enumerate nu a fost bifată.

O altă deficiență a formularului menționată de practicieni este aceea că, în cazul în care sunt implicate mai multe persoane sau mai multe autorități competente în statul membru de executare, nu există nicio casuță/secțiune care să indice faptul că formularul conține mai multe anexe separate. În alte cazuri, în special în cazurile complexe, existau trimiteri de la o secțiune la alta și existau inconsecvențe în ceea ce privește persoanele sau societățile vizate de măsurile de anchetă solicitate. Un alt exemplu a fost acela în care au fost solicitate date informatice corespunzătoare unei adrese IP și unei anumite date și ore, dar nu era menționat fusul orar corespunzător datei și orei respective.

Echipa de evaluare a concluzionat că modificarea formularului privind OEA ar putea facilita aplicarea acestuia din urmă (*a se vedea Recomandarea nr. 23*).

6.2. Regimul lingvistic

România acceptă OEA-urile emise în limbile română, engleză sau franceză. Pentru măsurile urgente este necesară o traducere în limba română.

În timpul vizitei la fața locului, practicienii au explicat că, deși în practică acceptă OEA-uri în limba engleză în cazurile urgente, ulterior trebuie trimisă traducerea în limba română. Echipa de evaluare consideră că România ar trebui să aibă în vedere posibilitatea de a accepta OEA-urile în limba engleză în cazurile urgente (*a se vedea Recomandarea nr. 4*).

Au fost întâmpinate următoarele probleme în ceea ce privește regimul lingvistic:

- un OEA a fost transmis de autoritatea judiciară străină fără o traducere în limba română deoarece era urgent, chiar și atunci când era de dorit să fi existat o traducere;
- traducerea nu a fost furnizată în versiunea în limba engleză/franceză/română a formularului, ci ca text separat;
- au existat cazuri în care OEA-urile primite erau însoțite de o traducere inadecvată sau cazuri în care au fost constatate neconcordanțe între original și traducere;
- documentele întocmite de autoritatea judiciară română în limba română, în calitate de autoritate de executare, și trimise autorității judiciare străine au fost returnate spre traducere în limba autorității judiciare străine.

Deși majoritatea statelor membre acceptă o altă limbă decât limba lor oficială, unele au indicat că vor accepta numai limba lor oficială. În unele cazuri, a fost necesar să se traducă OEA-ul sau documentele emise pentru executarea acestuia în limbi rare pentru care fie nu existau traducători autorizați în România, fie aceștia erau dificil de găsit. În unele cazuri, s-a solicitat sprijinul Eurojustului.

Echipa de evaluare consideră că toate statele membre ar trebui să accepte alte limbi decât limba lor oficială și că, în cazuri urgente, ar trebui să fie acceptată cel puțin limba engleză (*a se vedea Recomandarea nr. 12*).

Pentru a preîntâmpina dificultățile din etapa de traducere, toate statele membre ar trebui să le solicite practicienilor lor să utilizeze fraze scurte și un limbaj precis atunci când completează OEA-ul și să se străduiască să reformuleze textul deciziei naționale, în loc să îl copieze (*a se vedea Recomandarea nr. 13*).

Ar trebui remarcat că, potrivit articolului 333 alineatul (7) din Legea nr. 302/2004, autoritățile române pot solicita ca OEA-ul și documentele anexate să fie traduse în limba română în cazul statelor membre care au declarat că acceptă numai OEA-urile transmise în limba lor națională. Echipa de evaluare este de părere că astfel de dispoziții moștenite din practica tradițională privind asistența judiciară reciprocă nu ar trebui permise în aplicarea instrumentelor de recunoaștere reciprocă.

6.3. Tratarea OEA-urilor suplimentare și a celor care depind de anumite condiții

În ceea ce privește OEA-urile suplimentare, autoritățile unui alt stat membru au emis un OEA pentru, printre altele, efectuarea de percheziții cu participarea reprezentanților statului membru emitent. În timpul perchezițiilor pe teritoriul României care au implicat participarea unor procurori și agenți de poliție din statul membru emitent, s-a stabilit că era necesar să se efectueze o percheziție a unei alte proprietăți și, în acest scop, în conformitate cu normele cuprinse în directivă și în articolul 332 alineatul (3) din Legea nr. 302/2004, a fost necesar un OEA suplimentar.

Acest lucru nu era însă posibil în speță deoarece, în statul membru emitent, OEA-ul nu putea fi emis decât de șeful parchetului sau cu aprobarea acestuia și nu era timp suficient pentru a se realiza acest lucru, având în vedere situația operațională. A fost aleasă o măsură mai puțin intruzivă, și anume o ordonanță de predare a actelor adresată reprezentanților clădirii în cauză (un cabinet de avocatură), fiind astfel obținute probele necesare.

Echipa de evaluare consideră că soluționarea unor astfel de cazuri urgente ar fi facilitată în mare măsură dacă li s-ar acorda membrilor naționali competența prevăzută la articolul 8 alineatul (3) litera (b) și la articolul 8 alineatul (4)⁸ din Regulamentul (UE) 2018/1727 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 noiembrie 2018 privind Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Justiție Penală (Eurojust) și de înlocuire și abrogare a Deciziei 2002/187/JAI a Consiliului (denumit în continuare „Regulamentul Eurojust”) (*a se vedea Recomandarea nr. 14*).

Au apărut probleme în legătură cu OEA-urile care depind de anumite condiții atunci când, prin intermediul aceluiași OEA, s-au solicitat mai multe măsuri de anchetă, de exemplu, obținerea de informații din registrul comerțului cu privire la istoricul persoanelor cu mandat de reprezentare și, apoi, audierea persoanelor respective. În practică, autorităților de executare nu li s-a solicitat numai să efectueze anumite măsuri de anchetă, ci și să analizeze probele obținute și să acționeze în continuare pe baza acestora.

Astfel de OEA-uri sunt, într-o mare măsură, excesive, în special întrucât autoritățile de executare – care nu este familiarizată cu ancheta – îi este dificil să decidă cu certitudine ce măsuri suplimentare sunt necesare și adecvate pentru anchetă. Într-o cauză, soluția aleasă a fost aceea de a comunica direct cu autoritatea emitentă și de a-i trimite documente parțiale pentru a le analiza, solicitându-i-se să indice în mod specific ce etape suplimentare ale anchetei trebuie întreprinse.

⁸ „(3) Cu acordul autorității naționale competente, membrii naționali pot, în conformitate cu dreptul lor intern: [...] (b) să dispună, să solicite sau să execute măsuri de investigare, astfel cum sunt prevăzute în Directiva 2014/41/UE a Parlamentului European și a Consiliului.
(4) În cazuri urgente în care nu se poate identifica sau contacta în timp util autoritatea națională competentă, membrii naționali au competența de a lua măsurile prevăzute la alineatul (3) în conformitate cu dreptul lor intern, cu condiția să informeze cât mai curând posibil autoritatea națională competentă.”

Alți practicieni au semnalat cauze în care OEA-urile au fost împărțite: au fost solicitate probe care se aflau în zone ce țineau de competența teritorială a unor structuri din cadrul parchetului diferite. În aceste cauze, OEA-ul a fost executat parțial și apoi a fost transmis celorlalte structuri din cadrul parchetului pentru ca acestea să efectueze măsurile solicitate care țineau de competența lor.

6.4. OEA-uri emise verbal

Autoritățile române sunt de părere că există mijloace de comunicare scrise (în special e-mailul) care pot fi utilizate la fel de rapid ca mijloacele verbale de comunicare și, prin urmare, nu acceptă OEA-urile emise verbal. Și echipa de experți consideră că un OEA transmis verbal nu este la fel de clar sau de precis ca un OEA scris care este transmis prin mijloace rapide de comunicare. De asemenea, anumite măsuri necesită transmiterea unor documente (de exemplu, autorizații emise de un magistrat).

Potrivit articolului 1 din directivă, OEA „reprezintă o decizie judiciară emisă sau validată de o autoritate judiciară”. Un OEA emis verbal nu poate purta însemnele autorității judiciare emitente, astfel încât să fie posibilă verificarea autenticității sau a valabilității sale. În plus, un OEA emis verbal nu poate îndeplini condiția prevăzută la articolul 5 din directivă: OEA-ul prevăzut în anexa A „se semnează și conținutul său se certifică pentru conformitate și corectitudine de către autoritatea emitentă”.

În plus, în conformitate cu articolul 7 din directivă, OEA-ul poate fi transmis „prin orice mijloace care permit o înregistrare scrisă”, iar un OEA emis verbal nu poate îndeplini această condiție. Atunci când un OEA este emis verbal, se pune și problema admisibilității probelor obținute.

Cu toate acestea, practicienii români nu exclud posibilitatea unor consultări verbale pentru a facilita executarea OEA-ului sau posibilitatea unor clarificări suplimentare, care sunt de obicei urmate de transmiterea în scris a OEA-ului. Echipa de evaluare consideră că utilizarea consultărilor verbale reprezintă o bună practică (*a se vedea Bune practici nr. 6*).

În practică, au avut loc pregătiri și în cazul în care sosirea iminentă a unui astfel de OEA, de obicei atunci când acesta era în curs de redactare sau emitere în statul membru emitent, a fost anunțată prin telefon sau e-mail; astfel, persoanele care contribuie la executarea măsurilor, de obicei unitățile de poliție cărora le revine competența materială și teritorială, au fost informate pentru a se câștiga timp, astfel încât să poată executa măsurile de anchetă cât mai rapid posibil.

7. NECESITATEA, PROPORȚIONALITATEA ȘI RECURGerea LA UN ALT TIP DE MĂSURI DE ANCHETĂ

7.1. Verificarea necesității și a proporționalității

Întrucât OEA-ul este emis în scopul obținerii de probe, verificarea condițiilor de admisibilitate (inclusiv a proporționalității, care este o cerință legală, în special în cazul măsurilor care implică ingerințe în drepturile fundamentale) ține de responsabilitatea autorității judiciare care dispune sau aprobă cererea de obținere de probe.

Emiterea unui OEA este justificată de circumstanțe obiective (în special, natura transfrontalieră a cauzei și necesitatea de a efectua măsuri de anchetă cu sprijinul autorităților unui alt stat). Proporționalitatea este evaluată în raport cu gravitatea infracțiunii care face obiectul anchetei și cu gravitatea activității infracționale în sine. Necesitatea unui OEA se evaluează în raport cu cât este de utilă măsura de anchetă solicitată sau strângerea de probe pentru a se atinge nivelul necesar pentru o condamnare.

Alte criterii sunt cuantumul prejudiciului, data săvârșirii infracțiunii, perspectivele anchetei, costurile, probele obținute până în prezent, imposibilitatea de a obține probe prin alte mijloace, obiectul probelor, stabilirea faptului dacă OEA generează mai multe costuri decât beneficii potențiale, limitarea sau încălcarea unui drept sau afectarea unui interes legitim.

În calitate de stat membru emitent, au existat cazuri în care autorităților române li s-a cerut să justifice proporționalitatea măsurii, caz în care dificultățile au fost soluționate prin consultări. În calitate de stat de executare, autoritățile române interpretează în general norma prevăzută de dreptul UE în sensul că evaluarea proporționalității măsurii ține de responsabilitatea autorității emitente, care cunoaște toate aspectele cauzei și este singura autoritate în măsură să decidă cu privire la admisibilitatea probelor și la modul în care acestea ar trebui administrate.

Atunci când autoritățile române au acționat în calitate de autoritate de executare, practicienii români au raportat situații în care autoritățile emitente au restricționat măsurile de anchetă solicitate. Astfel, în locul tranzacțiilor care corespundeau tuturor conturilor bancare ce prezentau interes (de ordinul sutelor), au fost solicitate cele mai importante tranzacții – efectuate prin intermediul mai multor zeci de conturi bancare. Proporționalitatea a fost invocată de autoritățile solicitate atunci când volumul măsurilor care trebuiau puse în aplicare era ridicat în raport cu resursele de care dispuneau.

7.2. Recurgerea la o măsură de anchetă mai puțin intruzivă

Practicienii români au furnizat mai multe exemple de situații în care au acționat în calitate de autorități de executare și în care a fost executată o altă măsură, mai puțin intruzivă, sau în care soluțiile au fost găsite prin consultarea cu autoritățile emitente. De exemplu, a fost solicitată efectuarea unei percheziții la sediul unui important furnizor de internet, urmând ca serverele să facă obiectul sechestrării. Cu toate acestea, furnizorul de internet avea reputația de a răspunde cererilor autorităților române și de a coopera cu ele și făcuse acest lucru în trecut, astfel încât a fost utilizată măsura alternativă de a obține datele informatice aflate sub controlul său, obținându-se probele căutate printr-o măsură mai puțin intruzivă. Într-un alt caz, s-a solicitat efectuarea unei percheziții la o adresă la care se afla un bloc de apartamente. În acest caz, au fost efectuate verificări suplimentare și spațiul care urma să fie percheziționat a fost mai bine delimitat. Într-un alt caz, s-a solicitat audierea unor persoane în calitate de suspecți, deși nu păreau să aibă vreo legătură cu activitatea infracțională. În acest caz, autoritatea emitentă a indicat că solicita audierea persoanelor în cauză în calitate de martori, iar nu în calitate de suspecți.

În timpul vizitei la fața locului, practicienii au arătat că, în locul unei percheziții, vor utiliza întotdeauna o măsură mai puțin intruzivă fără a informa statul membru emitent în cazul în care probele căutate ar putea fi obținute în acest mod. De exemplu, o percheziție necesită obținerea unei autorizații judiciare. În cazul în care prin percheziție se urmărește obținerea anumitor documente, în loc să se solicite o autorizație judiciară pentru percheziție, procurorul poate dispune predarea documentelor într-un termen scurt. Procurorii au indicat, de asemenea, că de obicei nu le este trimisă o notificare de către statele membre de executare atunci când este aplicată o măsură alternativă pentru executarea OEA-ului.

Echipa de evaluare consideră că toate statele membre, inclusiv România, ar trebui să informeze statul membru emitent dacă decid să utilizeze o altă măsură de anchetă decât cea prevăzută în OEA înainte de executarea OEA-ului, în conformitate cu articolul 10 alineatul (4) din directivă (*a se vedea Recomandările nr. 5 și 15*).

8. TRANSMITEREA FORMULARULUI PRIVIND OEA ȘI CONTACTELE DIRECTE

8.1. Transmiterea OEA

Practicienii români consideră că transmiterea electronică a OEA-urilor este suficientă. În general, serviciile competente utilizează mijloace securizate de comunicare, care asigură securitatea datelor la nivel național pentru autoritățile judiciare. Unii practicieni sunt de părere că criptarea ar trebui să privească numai fluxul de informații (comunicarea între servere), urmând ca integritatea datelor expeditorului/destinatarului să fie asigurată de autoritățile competente prin măsuri de securitate aplicate pe propriile servere.

DNA a indicat că se recomandă următoarele condiții pentru protecția datelor transmise pe cale electronică:

- serverele implicate în transmiterea datelor prin e-mail trebuie să accepte conexiuni criptate;
- documentele transmise ar trebui să fie semnate digital [o semnătură digitală valabilă îi oferă destinatarului motive întemeiate pentru a crede că mesajul a fost creat de un expeditor cunoscut (autentificare), pentru a fi sigur că expeditorul nu poate nega că a trimis mesajul (nerepudiare) și că mesajul nu a fost modificat pe parcurs (integritate)];
- în cazul în care criptarea datelor trimise prin e-mail nu poate fi verificată, datele pot fi arhivate cu o parolă complexă (minimum 12 caractere). Parola va fi trimisă prin intermediul unui alt canal de comunicare;
- în cazul datelor transmise pe suport optic, se va utiliza metoda de arhivare cu o parolă complexă (minimum 12 caractere);
- în cazurile în care se utilizează un suport USB sau HDD, se va utiliza criptarea cu o parolă complexă (minimum 12 caractere); parola va fi transmisă prin intermediul unui alt canal de comunicare.

Crearea unor mijloace de comunicare securizate este în curs la nivelul Uniunii. În prezent, utilizarea eEDES este voluntară: nu toate statele membre, inclusiv România, participă la proiectul-pilot și, de asemenea, nu toate autoritățile statelor membre care participă la proiect sunt conectate. Deși sistemul se află încă în faza de proiect-pilot, este neîndoielnic că va spori eficacitatea OEA. Echipa de evaluare consideră că toate statele membre, inclusiv România, ar trebui să accelereze implementarea sistemului eEDES, pentru a asigura transmiterea securizată a datelor (*a se vedea Recomandările nr. 6 și 16*).

8.2. Contacte directe

În principiu, după transmiterea OEA, comunicarea dintre autoritatea emitentă și autoritatea de executare este directă, facilitată sau, în cazuri foarte urgente, dublată de comunicarea prin intermediul autorității centrale, al RJE sau al Eurojustului (rol de coordonare) sau redirecționată către autoritatea competentă.

Deși contactul direct este regula principală potrivit legislației de transpunere, acest lucru nu se întâmplă întotdeauna în practică.

De exemplu, în cadrul DIICOT, OEA-urile sunt comunicate de obicei de Serviciul de cooperare internațională, serviciu în cadrul căruia procurorii sunt familiarizați cu modul de identificare a autorităților de executare competente, astfel încât nu au existat probleme. În cadrul DNA, nu procurorul care se ocupă de caz este responsabil de emiterea OEA-ului, ci Serviciul de cooperare internațională și programe. Serviciile de cooperare internațională pot fi responsabile de traducerea OEA-urilor, de identificarea autorităților competente, de trimiterea OEA-urilor autorităților competente și de urmărirea modului în care sunt executate OEA-urile. Contactele directe necesită cunoștințe lingvistice adecvate care, potrivit practicienilor, este posibil să lipsească în unele parchete.

Autoritățile române trimit OEA-uri prin intermediul Eurojustului în cazurile complexe, de exemplu atunci când există mai multe state de executare, când executarea trebuie să fie coordonată cu alte măsuri sau pentru a scurta timpul de executare în cazuri urgente. Articolul 21 alineatul (5) din Regulamentul Eurojust⁹ prevede norme referitoare la informarea Eurojustului în cazurile complexe (*a se vedea Recomandarea nr. 17*). Practicienii români par să se conformeze acestor dispoziții.

⁹ „Autoritățile naționale competente își informează membrii naționali, fără întârzieri nejustificate, cu privire la orice caz care afectează cel puțin trei state membre în mod direct și pentru care au fost transmise către cel puțin două state membre cereri de cooperare judiciară sau decizii privind cooperarea judiciară, inclusiv cereri și decizii bazate pe instrumentele de punere în aplicare a principiului recunoașterii reciproce, și dacă este îndeplinită cel puțin una dintre condițiile următoare:

- a) infracțiunea în cauză este pasibilă în statul membru solicitant sau emitent de o pedeapsă cu închisoarea sau o măsură de siguranță privativă de libertate pentru o perioadă de cel puțin cinci sau șase ani, în funcție de decizia statului membru în cauză, inclusă în următoarea listă:
 - i. trafic de ființe umane;
 - ii. abuz sexual sau exploatare sexuală, inclusiv pornografie infantilă și ademenirea copiilor în scopuri sexuale;
 - iii. trafic de droguri;
 - iv. trafic ilicit de arme de foc, părți sau componente ale acestora, sau muniții sau explozivi;
 - v. corupție;
 - vi. infracțiuni împotriva intereselor financiare ale Uniunii;
 - vii. falsificarea banilor sau a altor mijloace de plată;
 - viii. activități de spălare de bani;
 - ix. infracțiuni informatice;
- b) există indicii concrete că este implicat un grup infracțional organizat;
- c) există indicii că respectivul caz poate avea o dimensiune transfrontalieră gravă sau poate avea repercusiuni la nivelul Uniunii ori că ar putea afecta alte state membre decât cele direct implicate.”

În general, atunci când OEA-urile sunt transmise prin intermediul autorității centrale, autoritățile române indică faptul că sunt implicate mai multe autorități; acestea se coordonează direct între ele. În alte cazuri, coordonarea este realizată de Eurojust.

Practicienii români au raportat cazuri în care au întâmpinat dificultăți în identificarea autorității de executare competente, în special în etapele inițiale ale aplicării OEA. Autoritățile române au solicitat asistență din partea autorității centrale, a punctelor de contact ale RJE, a Eurojustului sau a magistraților de legătură. Atlasul RJE este, de asemenea, cunoscut și este utilizat în practică.

Există situații, în principal în timpul cercetării, în care structura centrală a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, DIICOT sau DNA își asumă sarcina de a coordona birourile teritoriale. În alte cazuri, autoritățile judiciare au aplicat normele din CPP care reglementează extinderea competenței, astfel încât cauzele au fost conexate și au revenit unei singure autorități judiciare (a se vedea și capitolul 4.3).

Au existat probleme în perioada inițială de aplicare a OEA, care au dus la întârzieri în ceea ce privește executarea, dat fiind că unele autorități returnau OEA-ul cu indicația că îl vor executa doar parțial, iar cu privire la celelalte măsuri OEA-ul trebuia să fie transmis altor autorități competente din același stat membru. Cu toate acestea, practicienii care sunt mai familiarizați cu cerințele statelor membre de executare comunică ordinul direct tuturor autorităților competente sau, în cazuri urgente, ordinul este trimis prin intermediul Eurojustului, ceea ce facilitează transmiterea OEA-ului către toate autoritățile de executare competente din statul membru de executare.

9. RECUNOAȘTEREA ȘI EXECUTAREA OEA-ULUI ȘI FORMALITĂȚI

9.1. Recunoașterea și executarea în conformitate cu principiul recunoașterii reciproce

OEA-urile primite de autoritățile române sunt tratate într-un mod practic. Autoritățile române au confirmat că nu se ia o decizie separată cu privire la recunoașterea unui OEA. În mod normal, după trimiterea unei anexe B, autoritățile române decid cu privire la executarea OEA-ului. Echipa de evaluare este de acord cu această abordare; nu este necesară în practică o decizie separată privind recunoașterea și aceasta nu este prevăzută nici de directivă.

Articolul 5 din directivă nu impune ca decizia judiciară a autorității competente a statului membru emitent care stă la baza OEA-ului să fie anexată la acesta. În răspunsurile lor la chestionar, autoritățile române au indicat că, în general, pe lângă OEA, se solicită și transmiterea autorizației judiciare din statul membru emitent. Înainte de vizita de evaluare, această cerință părea să fie discutabilă și să nu fie conformă cu principiul recunoașterii reciproce.

În timpul discuțiilor cu judecătorii români, a devenit evident că această cerință nu poate fi considerată ca reprezentând o practică generală, ci se întâlnește în unele cazuri individuale. Și, într-adevăr, în anumite situații ar fi recomandabil ca decizia judiciară care stă la baza OEA-ului să fie anexată – exclusiv în scop informativ – la acesta. În cazurile în care respectiva decizie judiciară este descrisă în mod adecvat în OEA, nu este necesar să fie anexată la acesta. În plus, judecătorii au afirmat și că, în cazuri urgente, pot renunța la decizia judiciară care stă la baza OEA-ului sau, cel puțin, aceasta nu trebuie tradusă în întregime. Echipa de evaluare și-a exprimat satisfacția față de atitudinea flexibilă și pragmatică a judecătorilor români.

9.2. Respectarea formalităților

În general, echipa de evaluare consideră că este esențial ca autoritățile de executare să respecte formalitățile descrise de autoritățile emitente, pentru a asigura admisibilitatea probelor (*a se vedea Recomandarea nr. 18*).

Practicienii români au indicat că nu au întâmpinat probleme în ceea ce privește respectarea formalităților atunci când au acționat în calitate de autorități de executare. În cazurile în care secțiunea I din formularul privind OEA nu este completată, autoritățile române aplică dreptul procesual penal român atunci când execută OEA.

De asemenea, autoritățile emitente române nu s-au confruntat cu probleme semnificative legate de admisibilitatea probelor care să decurgă din nerespectarea anumitor formalități stricte prevăzute de legea română. Autoritățile emitente române au anticipat problemele probabile și autoritățile din statul membru de executare au fost informate în consecință.

Normele procedurale referitoare la audierea unei persoane aflate în detenție reprezintă un bun exemplu de formalități stricte prevăzute de legislația română. Atunci când audiază o persoană aflată în detenție, asistența unui avocat este obligatorie potrivit dreptului român, iar persoana nu poate renunța la acest drept. Dacă această formalitate nu este respectată, mărturia obținută nu poate fi utilizată ca probă. Pentru a se evita orice problemă legată de admisibilitatea probelor, este necesar ca autoritățile române să sublinieze importanța respectării acestei formalități.

Într-un caz specific, trebuia să fie audiat un suspect deținut într-un alt stat membru. În conformitate cu legislația română, în astfel de cazuri asistența juridică este obligatorie, însă această obligativitate nu era prevăzută de legislația statului membru în care persoana era deținută. În consecință, nu a fost posibilă desemnarea din oficiu a unui avocat în statul membru în cauză.

Soluția în acest caz a fost să se emită un OEA pentru audierea suspectului și să se solicite autorizarea prezenței procurorului român, împreună cu avocatul deja numit. Nu a fost clar din primul moment dacă avocatul român își putea exercita atribuțiile în celălalt stat membru. În acest caz specific, nu a fost necesară îndeplinirea vreunei formalități suplimentare, întrucât asistența juridică furnizată de avocatul român a fost destul de limitată.

Judecătorii români au indicat că, întrucât cadrul juridic român este destul de permisiv, într-o situație inversă ar fi putut fi numit un apărător din oficiu.

10. REGULA SPECIALITĂȚII

10.1. Regula specialității în directivă și în legislația română

Directiva nu conține nicio dispoziție specifică privind regula specialității, în timp ce în alte instrumente de recunoaștere reciprocă, de exemplu MEA, regula specialității este prevăzută în mod explicit. Există opinii diferite în rândul statelor membre în ceea ce privește interpretarea regulii specialității și opiniile pot să varieze și între practicienii dintr-un anumit stat membru. Absența unei dispoziții specifice în directivă, combinată cu faptul că directiva se bazează pe recunoașterea reciprocă ar trebui interpretate în sensul că utilizarea probelor este permisă fără limitări? Sau, în sens contrar, regula specialității este considerată în continuare un aspect fundamental al cooperării transfrontaliere dintre statele membre? Este probabil că se pot aduce argumente în sprijinul ambelor puncte de vedere. Atât practicienii români, cât și echipa de evaluare consideră că este deopotrivă necesar și util să se clarifice aplicarea regulii specialității în cursul revizuirii directivei (*a se vedea Recomandarea nr. 23*).

România a transpus directiva în principal prin copierea textului directivei, cu unele modificări minore, în legislația națională. Cu toate acestea, articolul 337 alineatul (6) din Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, care se referă la transferul mijloacelor de probă, face trimitere la articolul 243¹⁰ din Legea nr. 302/2004, referitor la principiul specialității. Principiul specialității este de asemenea menționat, de exemplu, la articolul 335 drept motiv de nrecunoaștere sau de neexecutare, decurgând din regimul asistenței judiciare reciproce.

În cursul vizitei de evaluare, reprezentanții Ministerului Justiției au afirmat că legiuitorul – și, aparent, și practicienii – consideră că OEA este o formă specială de asistență judiciară reciprocă. Regula specialității – care servește drept măsură de protecție – face parte integrantă din regimul asistenței judiciare reciproce. Întrucât sistemul asistenței judiciare reciproce funcționa bine în practică, legiuitorul a dorit de asemenea să mențină părțile sale constitutive în cadrul aplicării OEA (a se vedea, de asemenea, capitolul 3).

Autoritățile române, atât atunci când acționează în calitate de autoritate emitentă, cât și când acționează în calitate de autoritate de executare, sunt obligate să respecte legislația națională și, prin urmare, aplică dispozițiile referitoare la regula specialității în contextul OEA.

Cu toate acestea, există un consens în cadrul echipei de evaluare cu privire la faptul că OEA nu este o variantă a asistenței judiciare reciproce, ci un instrument de recunoaștere reciprocă. În consecință, legiuitorul român ar fi trebuit să manifeste un nivel mai ridicat de ambiție decât să creeze doar un nou formular de asistență judiciară reciprocă care să trebuiască să fie completat. Legiuitorul român este invitat să își reconsidere poziția cu privire la regula specialității (*a se vedea Recomandarea nr. 7*).

¹⁰ Articolul 243 din Legea nr. 302/2004:

- „(1) Probele sau informațiile obținute de autoritățile judiciare române în baza unor cereri de asistență judiciară internațională executate de autoritățile altor state nu pot fi folosite în alte cauze penale decât cea menționată în cerere, fără consimțământul prealabil al autorității competente a statului solicitat.
- (2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și în ceea ce privește probele sau informațiile obținute de autoritățile judiciare române în baza unor cereri de asistență judiciară internațională executate de autoritățile române. Autoritatea judiciară care a executat cererea sau autoritatea centrală, după caz, va face mențiune în acest sens, la data transmiterii probelor sau informațiilor.”

10.2. Regula specialității în practică în România

Autoritățile emitente române solicită întotdeauna consimțământul statului membru de executare în cazul în care probele obținute prin intermediul OEA-ului sunt necesare în cadrul altor proceduri. Există o excepție de la noțiunea „alte proceduri”: cauzele care sunt separate din punct de vedere administrativ de cauza în care a fost emis OEA-ul nu sunt considerate proceduri noi și, prin urmare, regula specialității nu este aplicabilă.

În răspunsurile la chestionar, autoritățile române au menționat în mod repetat existența unor probleme în ceea ce privește admisibilitatea probelor legate de regula specialității. Legalitatea probelor este examinată în detaliu de judecătorul de cameră preliminară. Este, prin urmare, de înțeles că procurorii români solicită consimțământul statelor membre de executare și nu își asumă niciun risc în ceea ce privește admisibilitatea probelor. În plus, aplicarea regulii specialității de către autoritățile române nu a dat naștere niciunei dificultăți majore în cadrul cooperării transfrontaliere.

În cursul vizitei de evaluare, practicienii români au manifestat o abordare foarte pozitivă și flexibilă în ceea ce privește aplicarea OEA-ului. Autoritățile române au asigurat echipa de evaluare că, atunci când aplică regula specialității, nu solicită să li se furnizeze descrieri lungi sau detaliate, ci o simplă cerere conținând o scurtă descriere a situației de fapt și a legislației aplicabile este, de obicei, suficientă. În cazul în care, după executarea unui OEA în România, o autoritate emitentă are nevoie să folosească probele obținute și într-o altă procedură penală, trebuie să trimită o cerere autorităților române; aceasta poate fi trimisă prin e-mail, fără a fi necesară emiterea unei anexe A. Astfel de cereri au fost, în mod normal, acceptate de autoritățile române de executare. Această metodă simplă este suficientă pentru a respecta regula specialității și a evita eventualele probleme legate de admisibilitatea probelor.

În conformitate cu articolul 292 din CPP, în cazul în care descoperă că au fost săvârșite alte infracțiuni, procurorul este responsabil de informarea autorităților din statul membru emitent. Prin comunicarea oricăror astfel de constatări, autoritățile române asigură faptul că autoritatea emitentă poate ajusta descrierea situației de fapt din OEA și, în acest fel, poate evita apariția unor probleme legate de regula specialității.

În practică, atunci când statul membru emitent solicită consimțământul pentru utilizarea probelor obținute prin intermediul unui OEA în cadrul altor proceduri, autoritățile române verifică dacă există probleme legate de drepturile fundamentale, de exemplu dacă cererea ar dăuna unei anchete naționale sau dacă interesele legitime ale autorității solicitante sunt justificate. România a informat echipa de evaluare că, în practică, în urma analizei de mai sus, consimțământul a fost acordat în toate cazurile.

Această aplicare a regulii specialității poate constitui o surpriză pentru statele membre care au adoptat o poziție diferită. Prin urmare, se recomandă ca statele membre de executare să informeze statele membre emitente cu privire la regula specialității. Această informație ar putea fi inclusă, de exemplu, în anexa B (*a se vedea Recomandările nr. 7 și 19*).

Pot exista situații în care probele obținute prin executarea OEA-ului sunt necesare și în cadrul unei anchete naționale sau situații în care ar trebui deschisă o anchetă separată în statul membru de executare, precum și situații în care probele sunt necesare în cadrul unei JIT. Autoritățile române au confirmat că s-au confruntat cu astfel de situații. Autoritățile române au informat statul membru emitent cu privire la o anchetă deschisă pe baza probelor obținute prin intermediul unui OEA și, în cadrul acestei anchete, au solicitat și obținut consimțământul statului membru emitent. În unele cazuri, consultările au dus la constituirea unei JIT.

Autoritățile române informează sistematic statul membru emitent cu privire la deschiderea unei noi anchete. Echipa de evaluare consideră că aceasta este o practică utilă (*a se vedea Bune practici nr. 7*), care duce la o combatere mai efecace și mai coordonată a criminalității.

11. CONFIDENȚIALITATEA

Practicienii români nu au raportat probleme legate de confidențialitate. Autoritățile române respectă caracterul confidențial al anchetei (articolul 341 din Legea nr. 302/2004) atât atunci când acționează în calitate de autoritate emitentă, cât și când acționează în calitate de autoritate de executare. Această obligație se aplică atât în ceea ce privește existența, cât și în ceea ce privește conținutul OEA-ului. De asemenea, în cazul în care un stat membru emitent indică necesitatea anumitor formalități care vizează asigurarea confidențialității, autoritățile române le îndeplinesc. Dacă o autoritate de executare română nu este în măsură să asigure confidențialitatea într-un caz specific, autoritatea emitentă este informată în mod corespunzător.

În situațiile în care persoana afectată de măsura de anchetă îi solicită autorității de executare române să îi acorde accesul la dosarul privind OEA, această solicitare este fie transmisă autorității emitente, fie este soluționată de autoritatea de executare română în urma consultării cu autoritatea emitentă. Echipa de evaluare este de acord cu această practică, întrucât autoritățile emitente au cea mai bună imagine de ansamblu cu privire la anchetă și sunt cele mai în măsură să decidă cu privire la măsura în care trebuie asigurată confidențialitatea.

Există măsuri de anchetă în cazul cărora informarea persoanei afectate de măsură este obligatorie, însă poate fi posibil să se amâne furnizarea acestei informații. În astfel de cazuri, procurorul consultă autoritatea emitentă cu privire la necesitatea amânării.

Ar putea surveni probleme legate de confidențialitate în situațiile în care România este statul membru emitent. Poate fi important să se țină seama de interesele statului de executare, în cazul în care există o anchetă în curs care este legată de o anchetă desfășurată în România. O problemă care poate apărea în ceea ce privește obligația de a divulga OEA-ul în cursul anchetei penale se referă la situația în care apărătorul solicită să fie prezent la orice act procedural efectuat în cauză.

Întrucât atât legislația, cât și practica din România tratează OEA drept un act în cadrul procedurilor penale naționale, se aplică aceleași norme, ceea ce înseamnă că persoana suspectată sau acuzată are dreptul de a consulta dosarul, inclusiv conținutul OEA pe tot parcursul procedurilor penale. Acest drept nu poate fi refuzat, dar, în cursul anchetei, acest drept ar putea fi restricționat din motive adecvate.

Cu toate acestea, în faza de judecată, întrucât persoana nu poate fi condamnată pe baza unor documente la care nu a avut acces, persoana acuzată trebuie să aibă acces la întregul dosar al cauzei, inclusiv la conținutul OEA.

În concluzie, nu par să existe preocupări cu privire la echilibrul pe care România l-a stabilit între interesul de a păstra confidențialitatea anchetei și dreptul la un proces echitabil.

12. MOTIVE DE NEEEXECUTARE

Astfel cum se menționează în capitolul 9.1, nu se face nicio deosebire între recunoaștere și executare. În practică, anexa B este trimisă mai întâi pentru a confirma primirea, iar apoi România execută OEA. Aceasta înseamnă că nu se ia nicio decizie formală privind recunoașterea. Prin urmare, numai motivele de neexecutare au fost relevante în cursul evaluării.

Articolul 11 din directivă enumeră motivele de nerecunoaștere și de neexecutare. Numărul cazurilor de neexecutare este scăzut în toate statele membre, dar practicienii români au raportat exemple de neexecutare atât ca autorități emitente, cât și ca autorități de executare. Practicienii români au afirmat, de asemenea, că ar trebui lansată o procedură de consultare ori de câte ori apar motive posibile de refuz în temeiul articolului 11 alineatul (4) din directivă.

Autoritățile române au afirmat că motivele cele mai frecvente pentru neexecutare sunt cele naturale. Cu toate acestea, de exemplu, în cazul în care persoana în cauză nu se mai află pe teritoriul statului de executare sau în cazul în care măsura solicitată nu poate fi executată dintr-un anumit motiv, nu este vorba despre un refuz în sensul articolului 11 din directivă.

În calitate de autoritate emitentă, practicienii români s-au confruntat cu cazuri de neexecutare care sunt dificil de plasat sub incidența unui motiv explicit de neexecutare, astfel cum sunt enumerate la articolul 11 din directivă:

- măsura solicitată de OEA se referea la informații bancare referitoare la victimă, iar măsura respectivă a fost considerată prea intruzivă de statul membru de executare, neîndeplinind astfel cerința proporționalității;
- în cazul în care OEA-ul a fost emis pentru identificarea activelor și a conturilor, statul membru de executare a considerat că informațiile ar putea fi colectate prin intermediul canalelor de poliție;
- executarea unui OEA a fost refuzată din cauza detaliilor insuficiente privind contul bancar. Nu se cunoaște dacă autoritățile române au fost consultate înainte de neexecutare;
- măsura solicitată nu ar fi fost disponibilă într-o cauză internă similară [a se vedea articolul 11 alineatul (1) litera (c) din directivă].

12.1. Returnarea OEA-urilor din motive formale sau din cauza imposibilității de executare

Potrivit practicienilor români, au existat cazuri în care executarea OEA-urilor nu a fost refuzată, dar procurorii români au constatat că era imposibil să le execute. Prin urmare, OEA-urile au fost returnate autorităților emitente. Ar trebui remarcat faptul că multe OEA-uri raportate, în care România, în calitate de stat de executare, „a returnat [OEA] expeditorului”, au fost cauzate de traduceri deficitare sau de deficiențe în completarea de bază a anexei A.

Motivele cele mai frecvente pentru returnarea OEA-urilor, din motive formale, au fost următoarele:

- lipsa traducerii;
- neconcordanțe între versiunea originală și traducerea în limba română, cauzate de calitatea foarte slabă a traducerilor;
- OEA-uri în cazul cărora traducerea în limba română nu a fost inclusă în anexa A, ci a fost găsită într-un document separat. Nu este clar de ce autoritatea emitentă nu a utilizat anexa A în limba română, care se poate găsi în Atlasul RJE;
- descrierea faptelor cauzei lipsea, iar secțiunea G era incompletă;

- un OEA prin care se solicitau percheziții la domiciliu, în cazul căruia secțiunea G se referea numai la „decizia judiciară de aprobare a măsurii în statul emitent”, iar decizia judiciară pe care se baza OEA nu era anexată la acesta;
- au fost solicitate informații suplimentare esențiale pentru a stabili autoritatea de executare competentă, însă informațiile nu au fost furnizate în termenul stabilit;
- măsurile de anchetă care trebuiau efectuate nu au fost indicate;
- persoana afectată nu a putut fi identificată deoarece secțiunile relevante nu erau completate;
- au fost emise OEA-uri care afectau un număr foarte mare de persoane, necesitând o perioadă foarte lungă de timp pentru a efectua căutări în bazele de date și pentru a identifica autoritățile competente, conducând la costuri suplimentare. Cu alte cuvinte, autoritățile emitente transferau ancheta României.

În astfel de situații, autoritățile emitente i s-a solicitat să completeze în mod corespunzător toate câmpurile ordinului cu toate informațiile cunoscute și să adreseze OEA direct autorităților de executare.

Practicienii români au informat, de asemenea, echipa de evaluare că, în cazul unei cereri de executare a unei măsuri de anchetă care nu este cunoscută în dreptul românesc, ar trebui să se consulte cu autoritatea emitentă, pentru a identifica o măsură alternativă. În cazul în care consultările nu conduc la niciun rezultat, se consideră că OEA este imposibil de executat.

12.2. Aplicarea motivelor de neexecutare enumerate la articolul 11 din directivă

Practicienii români s-au confruntat cu cazuri în care a fost invocată condiția dublei incriminări, în cazul infracțiunilor rutiere care nu sunt urmărite penal în toate jurisdicțiile. Nu au fost raportate cazuri în care condiția dublei incriminări a fost invocată în legătură cu măsurile de anchetă enumerate la articolul 10 alineatul (2) din directivă.

Au existat cazuri în care s-a aplicat articolul 11 alineatul (1) litera (d) privind principiul *ne bis in idem*, în care executarea unui OEA a fost refuzată deoarece persoana în cauză fusese deja audiată în calitate de suspect în cadrul aceleiași proceduri penale, persoana a fost audiată în calitate de suspect și nu de martor sau o persoană a fost deja audiată în calitate de suspect prin intermediul unui alt OEA.

Au existat cazuri în care măsura nu era disponibilă în temeiul dreptului național pentru o infracțiune similară (în sensul că nu ar fi putut fi dispusă într-o cauză internă similară), caz în care fie s-a solicitat examinarea posibilității unei măsuri alternative, fie, în ultimă instanță, s-a constatat imposibilitatea executării OEA.

Nu au fost raportate cazuri în care executarea OEA-ului a fost refuzată de autoritățile române în temeiul articolului 11 alineatul (1) litera (f) din directivă, referitor la articolul 6 din TUE și la Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Cu toate acestea, au existat mai multe exemple atunci când România a acționat în calitate de stat membru emitent:

- executarea unui OEA emis pentru audierea unui inculpat prin videoconferință a fost refuzată, deoarece, în conformitate cu legislația statului membru de executare, participarea inculpatului la proces prin videoconferință ar încălca dreptul la un proces echitabil;
- persoana care trebuia să fie audiată era victimă în cadrul procedurii penale, dar era persoană suspectată în cadrul unei proceduri penale în celălalt stat membru;
- executarea unui OEA emis în vederea transferului temporar a fost refuzată din cauza condițiilor precare de detenție.

Exemplele furnizate de autoritățile române au confirmat, din nou, cât de dificilă poate fi asigurarea prezenței persoanei acuzate în timpul procesului principal. În special, videoconferințele ar trebui utilizate într-un mod mult mai flexibil decât până în prezent (a se vedea capitolul 19.2). Echipa de evaluare consideră că legiuitorul ar trebui să clarifice punerea în aplicare a directivei pentru a asigura prezența persoanei acuzate în timpul procesului principal (*a se vedea Recomandarea nr. 23*).

13. TERMENE

Directiva stabilește anumite termene pentru recunoașterea și executarea unui OEA. Celeritatea ar trebui considerată drept unul dintre aspectele-cheie atunci când se examinează eficacitatea aplicării OEA. Acest aspect a fost înțeles corect atât de legiuitor, cât și de practicienii din România.

Echipa de evaluare nu a identificat niciun motiv de îngrijorare în ceea ce privește termenele în cazurile în care România este statul membru de executare. Potrivit practicienilor români, aceștia au fost, de obicei, în măsură să respecte termenele, chiar și în cazurile în care autoritatea emitentă a solicitat – din motive justificate – un termen mai scurt.

În cazuri excepționale, atunci când OEA conținea măsuri de anchetă numeroase sau care necesitau mult timp, termenele nu au putut fi respectate din motive obiective. În astfel de cazuri, statul membru emitent este informat cu privire la întârziere și are loc o procedură de consultare. Ocazional, în cazul în care termenele nu au putut fi respectate, autoritățile române au trimis documente de executare parțială și au desfășurat consultări cu autoritatea emitentă pentru restul măsurilor solicitate.

Din experiența practicienilor români, problemele legate de termene survin în legătură cu anumite state membre, care adesea nu informează autoritatea emitentă cu privire la întârziere sau nu furnizează informații cu privire la motivul întârzierii. Practicienii români au subliniat posibilitatea de organiza consultări și de a furniza motive pentru solicitarea unor termene scurte. Echipa de evaluare dorește să sublinieze importanța respectării termenelor și a informării statului membru emitent cu privire la întârzieri, precum și a prezentării motivelor întârzierii (*a se vedea Recomandarea nr. 20*).

Experiența autorităților române în calitate de autorități emitente ar indica faptul că termenele sunt, în general, respectate, chiar și în cazuri urgente. Au existat situații în care termenele au fost depășite din motive obiective. Autoritățile române au afirmat că sprijinul autorităților centrale, al RJE sau al Eurojustului este uneori solicitat de la început în cazul unui OEA urgent, pentru a asigura executarea la timp a acestuia.

Echipa de evaluare consideră că secțiunea B ar trebui utilizată numai cu prudență și numai în cazurile în care există o necesitate reală pentru procedura de urgență. Practicienii români iau în considerare, în mod corespunzător, următoarele criterii:

- riscul dispariției probelor;
- existența unui pericol iminent pentru o persoană;
- riscul ca persoana în cauză/martorul să nu fie găsit în alt mod;
- termenele indicate de autoritatea emitentă;
- urgența inerentă a anumitor măsuri în funcție de natura măsurilor;
- existența unor alți inculpați supuși unor măsuri privative de libertate;
- măsurile preventive dispuse în cauză;
- dacă termenul de prescripție urmează să expire;
- momentul săvârșirii infracțiunii;
- durata procedurilor;
- autorizația judiciară limitată în timp pentru o măsură specială de anchetă.

14. CĂI DE ATAC

Secțiunea J din anexa A este, de regulă, lăsată necompletată în cazul în care nu au fost folosite căi de atac în statul membru emitent. Această practică este conformă cu Hotărârea Gavanozov (cauza C-324/17) pronunțată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene (denumită în continuare „CJUE”). Prin urmare, persoana afectată de măsura solicitată nu are neapărat cunoștința de căile de atac din statul membru emitent. În timpul vizitei la fața locului, judecătorii au afirmat că secțiunea J din fișa privind OEA este și ea considerată, în practică, ca fiind de competența statului emitent. Ar contraveni înseși ideii de recunoaștere reciprocă dacă statul membru de executare ar începe să examineze căile de atac aplicabile în statul membru emitent.

În Hotărârea sa Gavanozov II (CJUE, cauza C-852/19) din 2021, CJUE a declarat că articolul 14 din directivă trebuie interpretat în sensul că se opune normelor unui stat membru care emite un OEA care nu prevăd nicio cale de atac împotriva emiterii unui OEA având ca obiect efectuarea de percheziții și ridicarea de obiecte, precum și organizarea audierii unui martor prin videoconferință. În majoritatea statelor membre, inclusiv în România, nu există nicio cale de atac împotriva emiterii unui OEA.

În cursul vizitei de evaluare, autoritățile române au confirmat că, în cursul anchetei, în temeiul articolului 336 din CPP, este posibil să se depună o plângere împotriva măsurilor și actelor de urmărire penală, inclusiv împotriva deciziei de a emite un OEA sau de a închide cazul.

Orice persoană ale cărei interese legitime au fost lezate are dreptul de a depune plângere. Plângerea va fi soluționată de procurorul ierarhic superior. Cu toate acestea, atunci când procurorul decide să aducă cazul în fața instanței, cauza este înaintată mai întâi camerei preliminare, unde judecătorul va verifica claritatea acuzației și va asigura legalitatea probelor strânse. În cazul în care camera preliminară constată că probele au fost obținute în mod nelegal, probele vor fi excluse.

În cazul în care emiterea unui OEA este necesară în timpul procesului, acesta este dispus printr-o încheiere a instanței, care poate fi atacată odată cu fondul cauzei.

În concluzie, autoritățile române sunt convinse că Hotărârea Gavanozov II a CJUE nu are niciun efect real în România, întrucât în legislația română au fost deja asigurate căi de atac împotriva emiterii unui OEA.

În timpul executării unui OEA, deciziile luate de autoritățile judiciare române fac obiectul unei căi de atac în temeiul CPP și, în conformitate cu articolul 338 alineatul (1) din Legea nr. 302/2004, se aplică aceleași condiții și termene ca în cauzele interne. Motivele de fond pentru emiterea OEA pot fi contestate numai în cadrul unei acțiuni introduse în fața autorității emitente în conformitate cu articolul 338 alineatul (2) din Legea nr. 302/2004.

Autoritățile române utilizează o percheziție și o audiere în cursul anchetei ca exemplu pentru a descrie utilizarea căilor de atac menționate mai sus. La fel ca în cauzele interne, o percheziție trebuie să fie autorizată de o instanță înainte de a fi efectuată. Autorizația în sine nu poate face obiectul unei căi de atac, dar modul în care se efectuează percheziția poate face obiectul unei plângeri împotriva actelor procurorului. În mod similar, modul de desfășurare a audierii de către procuror poate face obiectul unei plângeri împotriva actelor procurorului din partea oricărei persoane ale cărei interese legitime au fost lezate.

În plus, în cazul în care interesele legitime ale unei persoane sunt lezate în cursul executării oricărei măsuri de anchetă, persoana în cauză are dreptul de a iniția o acțiune în justiție separată. Ca observație generală, calea de atac disponibilă pentru măsura în sine este disponibilă și în ceea ce privește modul în care aceasta trebuie îndeplinită, și anume în ceea ce privește decizia de a o executa prin intermediul unui OEA.

Reprezentanții Baroului au afirmat că drepturile inculpatului ar trebui consolidate în contextul OEA. În comparație cu cauzele interne, măsurile referitoare la executarea unui OEA evoluează foarte rapid, în practică, un avocat putând avea la dispoziție 30 de minute pentru a se pregăti pentru o audiere cu clientul său. În plus, avocații dispun de informații minime cu privire la conținutul OEA în sine, ceea ce face și mai dificilă pregătirea.

Autoritățile române, precum și reprezentanții Baroului au fost de părere că noțiunea de cale de atac trebuie interpretată într-un sens mai larg, în sensul mai general al dreptului la protecție jurisdicțională în înțelesul articolului 13 din Convenția europeană a drepturilor omului și al articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale. Cu toate acestea, opiniile procurorilor și ale avocaților sunt diferite referitor la cât de bine funcționează căile de atac, în sens mai larg, în România.

15. TRANSFERUL PROBELOR

România acceptă OEA-urile semnate în mod tradițional și cu semnătură electronică. În general, autoritățile judiciare române consideră că transmiterea electronică a probelor este suficientă. La nivel național, sunt utilizate mijloace securizate de comunicare pentru a asigura securitatea datelor. În special, DNA a indicat condiții specifice (de exemplu, criptare, parole puternice etc.) pentru a securiza autentificarea, nerepudiarea și integritatea probelor transmise.

În cursul vizitei la fața locului, au fost discutate și dificultățile practice legate de transferul probelor electronice. Pachetele de date electronice pot conține cantități excesive de fișiere mari. În ceea ce privește transmiterea interceptărilor, atât DIICOT, cât și DNA (inclusiv poliția) dispun de o infrastructură tehnică suficientă care permite transmiterea securizată și rapidă a interceptărilor de până la 75 GB de date. Acest canal de comunicare (DIICOT și DNA) este utilizat cu alte state membre care dispun de sisteme compatibile. Echipa de evaluare consideră promițător faptul că procurorii din România, nu numai poliția, dispun de o astfel de infrastructură, deoarece situația nu pare să fie la fel de dezvoltată în alte state membre (*a se vedea Bune practici nr. 8*).

Rolul probelor electronice transfrontaliere crește într-un ritm susținut și sunt necesare mai multe mijloace tehnice pentru a-i ajuta pe practicienii care se ocupă de procedurile penale din statele membre. Soluțiile tehnice ar trebui să fie coerente la nivelul UE. Odată ce statele membre se vor alătura sistemului eEDES, se vor rezolva unele probleme practice legate de transferul de probe. Echipa de evaluare speră că toate statele membre se vor alătura prompt eEDES, deși este clar că eEDES nu va rezolva toate problemele actuale, inclusiv transferul unor fișiere mai mari.

16. OBLIGAȚIA DE A INFORMA – ANEXA B

În conformitate cu articolul 12 din directivă, utilizarea anexei B este obligatorie pentru a informa statul membru emitent cu privire la primirea OEA. De asemenea, aceasta permite autorității emitente, printre altele, să aibă contacte directe cu autoritatea de executare și să aibă informații cu privire la termen.

Autoritățile române au raportat cazuri în care nu au primit anexa B. În astfel de cazuri, autoritatea de executare a fost contactată direct, prin intermediul RJE, al Eurojustului sau al autorității centrale. În cursul vizitei de evaluare, a devenit clar că unele state membre nu trimit niciodată anexa B. Practicienii români au raportat, de asemenea, că un alt stat membru utilizează anexa B pentru a informa cu privire la eventualele întârzieri în executarea OEA, practică considerată utilă de către autoritățile române.

Anexa B nu este întotdeauna trimisă atunci când România este statul membru de executare. Principalul motiv este, de regulă, doar neglijența umană. Cu toate acestea, pot apărea situații mai complexe. De exemplu, atunci când OEA a fost redirecționat în interiorul României, autoritățile de executare cărora le este redirecționat OEA nu trimit întotdeauna anexa B autorității emitente. Acest lucru poate fi legat de rolul preponderent al autorităților centrale din România.

Practicienii români consideră că anexa B poate conține informații importante, dar nu este întotdeauna tradusă. Lipsa traducerii ar putea duce la pierderea unor informații importante. Prin urmare, autoritățile române sugerează că anexa B ar putea conține un paragraf intitulat: „Utilizați această secțiune pentru un mesaj important adresat autorității emitente, redactat în limba acesteia, chiar și cu utilizarea unei traduceri neoficiale”. Acest lucru ar încuraja autoritatea de executare să transmită mesajul important într-un mod care să asigure primirea de către autoritatea emitentă. Utilizarea limbii engleze în anexa B ar rezolva, de asemenea, această problemă.

Anexa B reprezintă o parte importantă a aplicării OEA, de exemplu, prin stabilirea de contacte directe între autoritățile emitente și cele de executare. Echipa de evaluare recomandă călduros ca România și toate celelalte state membre să trimită sistematic o anexă B (*a se vedea Recomandările nr. 8 și nr. 21*).

17. COSTURI

Atât ca stat membru emitent, cât și ca stat membru de executare, autoritățile române s-au confruntat cu situații în care costurile implicate de executarea măsurii au fost disproporționate. În general, aceste situații au fost soluționate prin consultări. Nu au existat dificultăți în desfășurarea consultărilor cu autoritățile unui alt stat membru în ceea ce privește posibilitatea de a împărți costurile legate de executarea unui OEA și modul împărțirii lor, precum și în ce privește posibilitatea modificării OEA. În acest din urmă caz, era mai probabil ca propunerile de modificare să fi fost determinate de faptul că, în forma sa inițială, executarea ar fi implicat mai mult timp și mai multe resurse umane.

A existat un caz în care statul membru de executare a propus împărțirea costurilor legate de efectuarea unui raport complex de expertiză.

Autorităților române li s-a solicitat să plătească onorarii juridice pentru un avocat numit la cererea părții române, într-o cauză în care asistența din partea unui avocat nu era prevăzută de legislația statului de executare într-o cauză internă similară. Având în vedere necesitatea de a asigura admisibilitatea probelor în cadrul procedurii penale pendinte în România, plata onorariilor a fost acceptată.

Au existat situații în care, într-o cauză internă similară, obținerea probelor ar fi fost considerată disproporționată în raport cu infracțiunea săvârșită (ținând cont de gravitatea, circumstanțele în care a fost săvârșită, care ar fi fost suficient dovedite în alte moduri). În general, pornind de la premisa puterii discreționare a autorității emitente în ceea ce privește proporționalitatea probelor, tendința a fost mai degrabă spre executare decât spre refuzul executării.

Criteriile pentru a considera costurile ca fiind excepțional de ridicate trebuie să ia în considerare disproporția evidentă dintre daunele sau prejudiciul cauzat de infracțiune și costurile care ar fi suportate pentru desfășurarea anchetei, gravitatea infracțiunii săvârșite, posibilitatea de a recupera prejudiciul și cheltuielile judiciare etc. Costurile excepțional de ridicate pot include, de exemplu, activități criminalistice complexe, operațiuni polițienești sau activități de supraveghere extinse desfășurate pe o perioadă lungă de timp.

Una dintre instanțele care au răspuns a indicat că, în opinia sa, costurile de peste 3 000 EUR sunt excepțional de ridicate. Din perspectiva DIICOT, costurile excepțional de ridicate ar putea fi legate de activele pentru care s-a solicitat instituirea unui sechestru în scopuri probatorii în conformitate cu articolul 32 din directivă și, din cauza caracteristicilor depozitării și gestionării acestora, ar implica costuri excepțional de ridicate, de exemplu o aeronavă.

În opinia autorităților române, costul desemnării unui avocat pentru asistență judiciară obligatorie nu poate fi considerat un cost excepțional de ridicat care trebuie suportat de statul membru emitent.

Practicienii români au raportat cazuri, atât ca autorități emitente, cât și ca autorități de executare, în care executarea OEA a fost întârziată din cauza unor costuri excepțional de ridicate. Au existat, de asemenea, cazuri în care, având în vedere că riscul de refuz al obținerii de probe a fost considerat esențial, s-a preferat executarea măsurii de anchetă în condiții care puteau fi convenite sau, în cele din urmă, pe cheltuiala autorității de executare.

18. COORDONAREA EXECUTĂRII DIFERITELOR OEA-URI ÎN DIFERITE STATE MEMBRE ȘI/SAU ÎN COMBINAȚIE CU ALTE INSTRUMENTE

Practicienii români au raportat că au existat cazuri în care proceduri paralele sau conexe erau în curs de desfășurare în mai multe state membre, iar perchezițiile și/sau alte măsuri de anchetă au trebuit să fie executate simultan într-o singură zi de acțiune. Astfel de cazuri au avut loc în practică în special în domeniul de competență al DIICOT, care implică combaterea infracțiunilor comise de grupuri și/sau de natură gravă. Prin urmare, astfel de situații, în care este necesară cooperarea și coordonarea cu mai multe state, constituie o practică obișnuită. Se utilizează sprijinul Eurojustului și, în aproape toate cazurile, dificultățile sunt depășite.

În cursul evaluării, Eurojustul a furnizat statistici din sistemul Eurojustului de gestionare a cazurilor în legătură cu cazurile tratate de Eurojust. Ele au inclus informații privind: (i) numărul total de cazuri legate de OEA la Eurojust; (ii) numărul de cazuri bilaterale și multilaterale în care a fost implicat biroul român din cadrul Eurojustului și (iii) numărul de cazuri legate de OEA în care biroul român a fost fie „solicitant”, fie „solicitat”¹¹.

¹¹ „Solicitant” înseamnă că o autoritate națională română a solicitat biroului român să deschidă un caz la Eurojust privind unul sau mai multe alte state membre; „solicitat” înseamnă că un alt birou din cadrul Eurojustului a deschis, la cererea autorității sale naționale, un caz privind biroul român.

OEA – Eurojust în ansamblu	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Total
Cazuri bilaterale	51	561	988	1 295	1 900	2 295	7 090
Cazuri multilaterale	37	231	338	462	415	412	1 895
Total cazuri	88	792	1 326	1 757	2 315	2 707	8 985

OEA – România	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Total
Cazuri bilaterale	3	45	99	163	202	178	690
Cazuri multilaterale	1	50	46	80	64	61	302
Total cazuri	4	95	145	243	266	239	992

OEA – România	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Total
Cazuri în care România a fost solicitantă	0	40	55	123	130	101	449
Cazuri în care România a fost solicitată	4	55	90	120	136	138	543
Total cazuri	4	95	145	243	266	239	992

În timpul vizitei la fața locului, practicienii din cadrul DIICOT au afirmat că, în cazurile în care activitatea infracțională implică mai multe state membre, aceștia organizează o reuniune de coordonare cu Eurojustul pentru a identifica cea mai bună metodă de cooperare. Echipa de evaluare consideră acest lucru drept bună practică (*a se vedea Bune practici nr. 9*).

19. MĂSURI DE ANCHETĂ SPECIFICE

19.1. Transferul temporar

În linii generale, articolele 22 și 23 din directivă reglementează transferul temporar către statul membru de executare al persoanelor supuse unor măsuri privative de libertate în scopul aplicării unei măsuri de anchetă: dispoziția vizează, în conformitate cu scopurile directivei, reglementarea transferului temporar al deținuților, atunci când prezența acestora este necesară în scopul desfășurării unui act de anchetă.

Acest lucru permite să se distingă în mod clar funcția transferului temporar, în temeiul articolelor 22 și 23 din directivă, de predarea temporară în scopul participării la un proces (în scopul urmăririi penale, inclusiv în scopul aducerii persoanei în fața unei instanțe pentru a fi judecată) care necesită un MEA în conformitate cu Decizia-cadru 2002/584/JAI, astfel cum se menționează și în considerentul 25 din directivă.

Transferul temporar al persoanelor supuse unor măsuri privative de libertate este o măsură de anchetă specifică transpusă la articolele 343 și 344 din Legea nr. 302/2004 în conformitate cu articolele 22 și 23 din directivă.

În conformitate cu articolul 250 alineatele (11)-(14) din Legea nr. 302/2004, este obligatorie emiterea unui mandat de arestare pentru detenția persoanei transferate pe durata necesară; prin urmare, nu au existat probleme în a se asigura că persoana transferată temporar în România este ținută în detenție în timpul transferului.

Nu există o procedură specială pentru obținerea consimțământului persoanei, dar lipsa consimțământului poate duce la neexecutare în conformitate cu articolul 343 alineatul (2) litera (b) din Legea nr. 302/2004 și, de asemenea, în conformitate cu articolul 22 alineatul (2) litera (a) din directivă.

Articolul 250 alineatul (5) din Legea nr. 302/2004 prevede că încheierea judecătorească privind transferul se comunică Ministerului Justiției și Ministerului Afacerilor Interne. Autoritățile române au precizat că acest lucru se face exclusiv în scopuri administrative și legate de aspecte practice referitoare la executarea transferului.

19.2. Audierea prin videoconferință

Audierea prin videoconferință (articolul 24 din directivă) este transpusă prin articolul 345 din Legea nr. 302/2004. Practicienii români au subliniat că această măsură este adesea utilizată atât în faza de anchetă, cât și în cea a procesului, economisind timp și costuri.

În conformitate cu dreptul român, executarea măsurii are loc la sediul parchetului/instanței, în funcție de faza procedurii penale. Această măsură este luată pentru a asigura legalitatea deplină a audierii și respectarea drepturilor fundamentale. Practicienii români consideră că autoritatea de executare execută măsura în conformitate cu dreptul său intern, în condițiile de legalitate și admisibilitate reglementate de dreptul intern, cu respectarea drepturilor fundamentale și a garanțiilor procedurale (aspecte care nu sunt supuse controlului autorității emitente).

Autoritățile române au clarificat faptul că, din punct de vedere practic, aproape fiecare instanță judecătorească dispune de echipamentele necesare pentru a stabili o conexiune prin videoconferință. După experiența dificultăților legate de COVID-19, au fost adoptate multe soluții și în cauzele interne, cum ar fi utilizarea tabletelor în sălile de judecată care nu sunt echipate pentru videoconferință și utilizarea WhatsApp pentru persoanele afectate brusc de COVID-19. Aceste soluții sunt utilizate numai pentru martori, în cazul audierilor sau al participării inculpaților, atunci când au fost respectate toate formalitățile.

Reprezentanții sistemului judiciar care au fost intervievați în cursul vizitei de evaluare au raportat că, în timpul pandemiei, au fost utilizate WhatsApp sau Skype, fără a emite un OEA, permițând martorilor să participe la proces cu consimțământul lor, chiar dacă se aflau într-un alt stat membru. Această practică a fost însă întreruptă după ridicarea restricțiilor impuse de pandemie.

Practicienii români au întâmpinat refuzuri de două ori în ceea ce privește o audiere organizată prin videoconferință a unui inculpat în timpul procesului. Statele membre de executare au refuzat să execute OEA deoarece, în conformitate cu legislația lor internă, participarea inculpatului la proces prin videoconferință ar încălca dreptul la un proces echitabil în temeiul principiilor fundamentale ale dreptului lor național, chiar dacă inculpatul a fost de acord să participe la videoconferință (a se vedea, de asemenea, capitolul 12.2.). Cu toate acestea, mai multe alte țări execută OEA-uri similare, unele state membre numai pentru audierea efectivă a inculpatului, în timp ce altele și pentru participarea inculpatului la întregul proces pe parcursul a mai multor audieri¹².

Autoritățile judiciare române nu au identificat probleme semnificative legate de calitatea procesuală a persoanei care urmează să fie audiată. De asemenea, dreptul român permite audierea unei persoane suspectate prin videoconferință. Faptul că persoana suspectată nu a consimțit la o audiere prin videoconferință nu poate echivala cu un refuz al autorității de executare, ci mai degrabă trebuie considerat o imposibilitate de executare a OEA.

Ca regulă generală, autoritățile române ar executa, de asemenea, un OEA în scopul audierii și al participării persoanei acuzate pe tot parcursul procesului principal care conduce la o condamnare, dar numai în cazul în care OEA este legat în mod specific de strângerea de probe în timpul procesului.

¹² O cerere de decizie preliminară este în prezent pendinte în fața CJUE, prin care se solicită clarificări tocmai cu privire la posibilitatea de a emite un OEA pentru a asigura participarea inculpatului la proces; a se vedea cauza C-285/23, Linte.

19.3. Audiere prin teleconferință

Legea nr. 302/2004 nu prevede posibilitatea unei audieri prin teleconferință, și nici CPP nu conține vreo dispoziție similară.

Autoritățile române au clarificat faptul că, în cazul în care primesc un OEA emis pentru o teleconferință, executarea nu va fi refuzată; va fi oferită, însă, o alternativă, cum ar fi o videoconferință. În opinia acestora, probele strânse prin intermediul unei teleconferințe ar intra în conflict cu principiul fundamental al caracterului nemijlocit al procedurii penale și ar fi un caz specific de recurs (cale de atac), întrucât ar constitui o încălcare a garanțiilor procedurale. Un alt aspect practic important este faptul că teleconferințele nu oferă anumite instrumente pentru identificarea persoanei contactate.

În practică, autoritățile române ar putea discuta cu victimele la telefon, înainte de a redacta o notă privind discuția, dar aceasta nu ar fi niciodată calificată drept declarație, fără un contact vizual cu persoana afectată. Cu toate acestea, nota respectivă poate fi utilizată ca probă, în mod specific, în cazurile în care identitatea trebuie protejată.

Legislația în vigoare nu prevede transpunerea articolului 25 din directivă, dar, în opinia echipei de evaluare, legislația ar trebui să prevadă posibilitatea audierilor prin teleconferință, cel puțin pentru experți și martori (*a se vedea Recomandarea nr. 9*).

19.4. Investigații sub acoperire

19.4.1. Legislația română relevantă

Articolul 148 din CPP prevede posibilitatea utilizării investigatorilor sub acoperire și a colaboratorilor. Utilizarea investigatorilor sub acoperire și a colaboratorilor înseamnă utilizarea unei persoane cu o altă identitate decât cea reală pentru a obține date și informații privind săvârșirea unei infracțiuni.

Autorizarea utilizării investigatorilor sub acoperire se poate dispune – din oficiu sau la cererea organului de cercetare penală – de procurorul care supraveghează sau efectuează urmărirea penală pe o perioadă de maximum 60 zile, dacă:

- a) există o suspiciune rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârșirea uneia dintre infracțiunile enumerate la articolul 148 alineatul (1) litera a)¹³;
- b) măsura este necesară și proporțională cu restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale, date fiind particularitățile cauzei, importanța informațiilor sau a probelor care urmează să fie obținute ori gravitatea infracțiunii;
- c) probele sau localizarea și identificarea făptuitorului, a suspectului sau a inculpatului nu ar putea fi obținute în alt mod sau obținerea lor ar presupune dificultăți care ar prejudicia ancheta ori există un pericol pentru siguranța persoanelor sau a unor bunuri de valoare.

¹³ Articolul 148 alineatul (1) litera a) se referă la infracțiunile contra securității naționale prevăzute în Codul penal și în alte legi speciale, precum și la infracțiunile de trafic de droguri, infracțiunile la regimul substanțelor dopante, de efectuare de operațiuni ilegale cu precursori sau cu alte produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, infracțiunile privind nerespectarea regimului armelor, munițiilor, materialelor nucleare, al materiilor explozive și al precursorilor de explozivi restricționați, trafic și exploatarea persoanelor vulnerabile, acte de terorism sau asimilate terorismului; de finanțare a terorismului, spălare a banilor, falsificarea de monede, timbre sau de alte valori, falsificare de instrumente de plată electronică, la infracțiunile care se săvârșesc prin sisteme informatice sau mijloace de comunicare electronică, șantaj, lipsire de libertate în mod ilegal, evaziune fiscală, la infracțiunile de corupție, infracțiunile asimilate infracțiunilor de corupție, infracțiunile împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene ori la alte infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 7 ani sau mai mare ori la situația în care există o suspiciune rezonabilă că o persoană este implicată în activități infracționale ce au legătură cu infracțiunile enumerate mai sus.

În cazul în care procurorul apreciază că este necesar ca investigatorii sub acoperire să poată folosi dispozitive tehnice pentru a obține fotografii sau înregistrări audio și video, acesta poate sesiza judecătorul de drepturi și libertăți în vederea emiterii unui mandat de supraveghere tehnică.

Investigatorii sub acoperire sunt lucrători operativi din cadrul poliției judiciare. Pentru investigarea infracțiunilor contra securității naționale și a infracțiunilor de terorism, pot fi folosiți ca investigatori sub acoperire și lucrători operativi din cadrul organelor de stat care desfășoară, potrivit legii, activități de informații în vederea asigurării securității naționale.

Organele judiciare pot folosi sau pune la dispoziția investigatorului sub acoperire orice înscrisuri sau obiecte necesare pentru desfășurarea activității autorizate. Activitatea persoanei care pune la dispoziție sau folosește înscrisurile ori obiectele nu constituie infracțiune. Investigatorii sub acoperire pot fi audiați ca martori în cadrul procesului penal în aceleași condiții ca martorii amenințați. Durata măsurii poate fi prelungită din motive temeinic justificate, în cazul în care sunt îndeplinite condițiile enumerate mai sus, fiecare prelungire neputând depăși 60 de zile.

Durata totală a măsurii, în aceeași cauză și cu privire la aceeași persoană, nu poate depăși un an, cu excepția infracțiunilor contra vieții, securității naționale, infracțiunilor de trafic de droguri, infracțiunilor la regimul privind substanțele dopante, nerespectarea regimului armelor, munițiilor, materialelor nucleare, al materiilor explozive și al precursorilor de explozivi restricționați, trafic și exploatarea persoanelor vulnerabile, acte de terorism sau asimilate acestora, de finanțare a terorismului, spălare a banilor, precum și infracțiunilor împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene.

În situații excepționale, dacă sunt îndeplinite condițiile enumerate anterior, iar folosirea investigatorului sub acoperire nu este suficientă pentru obținerea datelor sau informațiilor ori nu este posibilă, procurorul care supraveghează sau efectuează urmărirea penală poate autoriza folosirea unui colaborator, căruia îi poate fi atribuită o altă identitate decât cea reală.

În conformitate cu legislația română, chiar și civilii pot fi selectați drept colaboratori, dar niciun comportament care nu intră sub incidența mandatului procurorului nu este acoperit de imunitate. Practicienii români au raportat exemple în acest sens.

Problema spinoasă a recurgerii la „persoane intermediare” (și anume, agenți sub acoperire care nu aparțin forțelor de poliție sau, în orice caz, agențiilor naționale) decurge din riscul de a utiliza subiecți care, fiind în contact cu contexte infracționale, ar putea fi cel puțin „opaci”, cu un control redus asupra scopurilor sau avantajelor reale urmărite de aceste persoane. Autoritățile române au subliniat faptul că persoanele în cauză nu sunt neapărat infractori și au raportat cazul unor angajați ai unor societăți de transport care, în cadrul activității pe care o desfășurau, au transportat, în unele cazuri, droguri (posibil chiar fără știrea lor, având în vedere natura activității), pe întreg teritoriul României.

Un alt exemplu raportat de autoritățile române se referă la identificarea ca intermediar a unui antreprenor care s-a oferit să mituiască un funcționar public. Anchetele din acest sector sunt deosebit de complicate, din cauza naturii sistemice a fenomenului, iar posibilitatea de a folosi agenți sub acoperire, cu experiență criminologică, este unul dintre cele mai eficiente instrumente de anchetă¹⁴.

Autoritățile române au raportat un caz în care au utilizat agenți din alte state membre. Agenților li s-a acordat imunitate, dar nu li s-a permis să utilizeze forța, având același statut cu cel al agenților naționali sub acoperire. În timpul procesului, aceștia ar urma să fie tratați drept martori și, mai precis, drept colaboratori ai organelor naționale de poliție.

¹⁴ A se vedea: Recenzie la *Tradeoffs in Undercover Investigations: A Comparative Perspective* (Compromisuri în anchetele sub acoperire: o perspectivă comparativă), de Jacqueline E. Ross, în *The University of Chicago Law Review*, vol. 69, nr. 3 (vara, 2002), p. 1501-1541.

Identitatea reală a investigatorilor sub acoperire și a colaboratorilor cu o altă identitate decât cea reală nu poate fi dezvăluită. Procurorul, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată are dreptul de a cunoaște adevărata identitate a investigatorului sub acoperire și a colaboratorului, cu respectarea secretului profesional. Investigatorul sub acoperire, colaboratorul, informatorul, precum și membrii de familie ai acestora sau alte persoane supuse amenințărilor, intimidărilor sau actelor de violență, în legătură cu activitatea desfășurată de investigatorul sub acoperire, informator sau colaborator, pot beneficia de măsuri specifice de protecție a martorilor, potrivit legii.

Participarea autorizată la anumite activități include:

- săvârșirea unei fapte similare laturii obiective a unei infracțiuni de corupție;
- efectuarea de tranzacții, operațiuni sau orice fel de înțelegeri privind un bun sau privind o persoană despre care se bănuiește că ar fi dispărută, că este victima traficului de persoane ori a unei răpiri;
-
- efectuarea de operațiuni privind droguri sau substanțe dopante, precum și prestarea unui serviciu, desfășurate cu autorizarea organului judiciar competent, în scopul obținerii de mijloace de probă.

Exercitarea activităților autorizate de către persoana menționată anterior nu constituie infracțiune. Răspunderea penală a agenților de poliție, chiar sub acoperire, este prevăzută în mod specific la articolele 17 și 18 din Legea nr. 302/2004.

Punerea în executare a acestor măsuri se consemnează într-un proces-verbal care conține: datele la care măsura a început și s-a încheiat, date cu privire la persoanele care au desfășurat activitățile autorizate, descrierea dispozitivelor tehnice utilizate în cazul în care acest lucru a fost autorizat de către judecătorul de drepturi și libertăți, folosirea mijloacelor tehnice de supraveghere și identitatea persoanelor cu privire la care a fost pusă în aplicare măsura.

19.4.2. Aplicarea OEA în cazul investigațiilor sub acoperire

Articolul 349 alineatul (4) din Legea nr. 302/2004 prevede că desfășurarea anchetelor de către investigatori sub acoperire pe teritoriul României ar trebui să aibă loc în conformitate cu legea română. Autorităților judiciare române le revine competența exclusivă de a acționa, de a conduce și de a controla operațiuni referitoare la investigațiile sub acoperire. Durata investigației sub acoperire, condițiile detaliate și statutul juridic al agenților în cauză în timpul investigației sub acoperire ar trebui să fie convenite între statul emitent și statul de executare, cu respectarea dreptului și a procedurilor interne ale acestora.

Practicienii români au raportat probleme care rezultă din diferențele dintre sistemele de drept naționale, în special în cazul în care statul membru de executare nu dispune de o legislație care să reglementeze utilizarea colaboratorilor care nu sunt agenți de poliție sau de aplicare a legii. Există numeroase tipuri de infracțiuni și comportamente infracționale în care implicarea unui agent de poliție este foarte dificilă sau chiar imposibilă, având în vedere legăturile dintre membrii grupului infracțional sau măsurile de precauție luate de aceștia. Cu toate acestea, folosirea unui colaborator care nu este agent de aplicare a legii este posibilă și foarte utilă în aceste situații, dar puține state membre reglementează această posibilitate. Prin urmare, executarea OEA-urilor emise de România pentru a permite unui colaborator să călătorească într-un alt stat membru este adesea refuzată.

Practicienii români au subliniat dificultățile asociate cu lipsa unor dispoziții, în sistemele juridice ale celorlalte state membre, referitoare la posibilitatea de a utiliza civili în calitate de colaboratori și, în consecință, cu imposibilitatea de a utiliza OEA pentru a obține cooperarea, în cazul unor infracțiuni extrem de grave.

Echipa de evaluare consideră că permiterea utilizării civililor în calitate de colaboratori în legislația română este o foarte bună practică și dorește să încurajeze alte state membre să ia în considerare și introducerea acestei posibilități, dacă este compatibilă cu sistemele lor juridice și cu garanțiile procedurale (*a se vedea Bune practici nr. 10*).

19.5. Interceptarea telecomunicațiilor

19.5.1. Legislația română relevantă

Interceptarea comunicațiilor ori a oricărui tip de comunicare la distanță este utilizată atunci când este vorba despre comunicații efectuate prin telefon sau prin alte mijloace de comunicare la distanță.

În conformitate cu articolul 138 din CPP, interceptarea conversațiilor sau a comunicațiilor înseamnă interceptarea, accesul, monitorizarea, colectarea sau înregistrarea comunicărilor efectuate prin telefon, sistem informatic ori prin orice alt mijloc de comunicare, precum și înregistrarea datelor de trafic care indică sursa, destinația, data, ora, dimensiunea, durata sau tipul comunicărilor efectuate prin telefon, sistem informatic sau orice alt mijloc de comunicare. Prin urmare, în cazurile de comunicare fără utilizarea mijloacelor tehnice menționate mai sus (conversații „pe viu” în interiorul unui autoturism sau al unui apartament), procedura probatorie care trebuie aplicată este supravegherea video sau audio.

În temeiul dreptului român, interceptarea telecomunicațiilor în sensul articolelor 30 și 31 din directivă se referă numai la interceptarea telecomunicațiilor. Alte tipuri de interceptări sunt reglementate separat.

Articolul 138 alineatul (1) din CPP enumeră categoriile de metode speciale de supraveghere și cercetare:

- a) interceptarea comunicațiilor ori a oricărui tip de comunicare la distanță;
- b) accesul la un sistem informatic;
- c) supravegherea video, audio sau prin fotografiere;
- d) localizarea sau urmărirea prin mijloace tehnice;
- e) obținerea datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane;
- f) reținerea, predarea sau percheziționarea trimiterilor poștale;
- g) utilizarea investigatorilor sub acoperire și a colaboratorilor;
- h) participarea autorizată la anumite activități;
- i) livrarea supravegheată;
- j) obținerea datelor de trafic și de localizare prelucrate de către furnizorii de rețele publice de comunicații electronice ori furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului.

În conformitate cu articolul 139 din CPP, supravegherea tehnică poate fi dispusă de judecătorul de drepturi și libertăți atunci când sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- există o suspiciune rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârșirea uneia dintre infracțiunile enumerate la articolul 139 alineatul (2)¹⁵;
- măsura să fie proporțională cu restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale, date fiind particularitățile cauzei, importanța informațiilor ori a probelor ce urmează a fi obținute sau gravitatea infracțiunii;
- probele nu ar putea fi obținute în alt mod sau obținerea lor ar presupune dificultăți deosebite ce ar prejudicia ancheta ori există un pericol pentru siguranța persoanelor sau a unor bunuri de valoare.

Dreptul român prevede garanții specifice pentru protejarea dreptului la apărare și a confidențialității conversațiilor avocaților, în special cu clienții lor.

Supravegherea tehnică poate fi dispusă în cursul urmăririi penale, pentru o durată de cel mult 30 de zile, la cererea procurorului, de judecătorul care judecă cauza în primă instanță sau de instanța competentă din circumscripția în care se află procurorul care a formulat cererea. O nouă cerere de încuviințare a aceleiași măsuri poate fi aprobată numai dacă există fapte sau împrejurări noi, necunoscute la momentul în care judecătorul a aprobat cererea anterioară.

¹⁵ Articolul 139 alineatul (2) din CPP are următorul conținut: „Supravegherea tehnică se poate dispune în cazul infracțiunilor contra securității naționale prevăzute de Codul penal și de legi speciale, precum și în cazul infracțiunilor de trafic de droguri, infracțiunilor la regimul privind substanțele dopante, de efectuare de operațiuni ilegale cu precursori sau cu alte produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, infracțiunilor privind nerespectarea regimului armelor, munițiilor, materialelor nucleare, al materiilor explozive și al precursorilor de explozivi restricționați, de trafic și exploatarea persoanelor vulnerabile, acte de terorism, de spălare a banilor, de falsificare de monede, timbre sau de alte valori, de falsificare de instrumente de plată electronică, în cazul infracțiunilor care se săvârșesc prin sisteme informatice sau mijloace de comunicare electronică, contra patrimoniului, de șantaj, de viol, de lipsire de libertate în mod ilegal, de evaziune fiscală, în cazul infracțiunilor de corupție și al infracțiunilor asimilate infracțiunilor de corupție, infracțiunilor împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene ori în cazul altor infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani sau mai mare.”

În cazuri urgente, supravegherea tehnică poate fi autorizată și de procuror, pentru o durată de maximum 48 de ore, atunci când obținerea mandatului din partea judecătorului ar conduce la o întârziere substanțială a cercetărilor, la pierderea, alterarea sau distrugerea probelor ori ar pune în pericol siguranța persoanei vătămate, a martorilor sau a membrilor familiilor acestora și sunt îndeplinite condițiile prevăzute la articolul 139 din CPP.

Procurorul are obligația de a sesiza judecătorul, în termen de cel mult 24 de ore de la expirarea măsurii, în vederea confirmării măsurii. Sesizarea trebuie să fie însoțită de un proces-verbal care redă activitățile desfășurate, precum și de dosarul cauzei. Judecătorul trebuie să se pronunțe în termen de 24 de ore. În cazul în care judecătorul apreciază că nu au fost respectate condițiile de desfășurare a activității, probele astfel obținute vor fi distruse.

Practicienii români au informat echipa de evaluare că este posibilă transmiterea imediată către statul membru emitent a telecomunicațiilor interceptate.

19.5.2. Aplicarea articolelor 30 și 31 din directivă

O problemă recurentă în toate statele membre este faptul că în Uniunea Europeană nu există o definiție comună a „interceptării telecomunicațiilor”. În consecință, statele membre au interpretări și practici diferite în ceea ce privește măsura în care anumite tehnici de anchetă, cum ar fi urmărirea prin GPS, plasarea de microfoane într-un autovehicul sau instalarea de programe de spionaj pe un dispozitiv pentru a intercepta conversațiile la sursă ori supravegherea audio/video, intră sub incidența regimului juridic al interceptării telecomunicațiilor (articolele 30 și 31 din directivă). În cazurile în care statele membre nu consideră astfel de măsuri de anchetă drept interceptare a telecomunicațiilor, aceste măsuri intră sub incidența articolului 28 din directivă, care impune informații suplimentare și emiterea unui OEA (anexa A).

În practică, aceste interpretări diferite afectează în mod direct atât statul membru emitent, cât și statul membru de executare: nu este clar pentru statul membru emitent dacă o anumită măsură de anchetă care nu este clar calificată drept „interceptare a telecomunicațiilor” intră sub incidența articolelor 30 și 31 (sau chiar a articolului 28) din directivă și dacă ar fi posibilă solicitarea autorizării ei *ex post* printr-o anexă C.

Majoritatea măsurilor în cauză necesită executarea cât mai curând posibil, prin urmare orice ezitare compromite succesul anchetei, în special atunci când nu este posibil să se prevadă în prealabil că subiectul interceptării va intra pe teritoriul unui alt stat membru. Recurgerea la anexa C ar putea duce la un refuz dacă măsura este considerată în afara domeniului de aplicare al „interceptării telecomunicațiilor” în temeiul dreptului statului membru de executare și, prin urmare, autorizarea ei ar putea fi solicitată numai pentru viitor prin intermediul unei anexe A, dar nu și retroactiv.

Necesitatea de a adopta un concept mai larg de „interceptare a comunicațiilor” pare să fie și mai mare atunci când se consideră că, în multe cazuri, se află despre transferul în străinătate al unei ținte interceptate numai în timpul interceptării și, în unele cazuri, într-un stadiu avansat. În astfel de cazuri, aplicarea articolelor 28 și 30 din directivă nu este fezabilă, iar utilizarea unei notificări „în curs” sau „ex post” este indispensabilă pentru a garanta admisibilitatea interceptării și a rezultatelor anchetei.

Adesea, de exemplu, faptul că un vehicul în care s-au instalat microfoane (în scopul interceptării conversațiilor care au loc în vehicul) trece frontierele devine evident doar în timpul interceptărilor. Prin urmare, este necesar să se informeze țara în care a fost efectuată interceptarea, fără a fi necesară vreo asistență tehnică. În aceste cazuri, posibilitatea aplicării articolului 31 din directivă pare a fi foarte recomandabilă – cu o notificare în timpul sau după finalizarea interceptării, în temeiul articolului 31 alineatul (1) litera (b).

De exemplu, practicienii români au subliniat că, în cazul unui autoturism în care s-au instalat microfoane sau al unui sistem de urmărire GPS instalat într-un autoturism care intră pe teritoriul României, notificarea prevăzută la articolul 31 din directivă și în anexa C la directivă nu ar fi suficientă, deși au existat situații în care notificarea a fost acceptată. În cazul în care măsura de supraveghere tehnică este dispusă de autoritatea judiciară străină, dar executarea ei trebuie să fie efectuată de autoritățile judiciare române atunci când autovehiculul circulă pe teritoriul național, autoritatea străină va emite un OEA în conformitate cu articolul 28 din directivă și cu anexa A la directivă, care ar trebui să menționeze și autorizația emisă de instanța competentă.

Cu toate acestea, în practică, notificarea *ex post* prin intermediul unei anexe C a fost acceptată, în unele cazuri, în temeiul articolului 31 din directivă.

Echipa de evaluare a constatat că, pentru unele dintre măsurile menționate mai sus, pentru care autoritățile române ar utiliza o anexă A, autoritățile din alte state membre ar utiliza o anexă C. Aceste diferențe de interpretare pot afecta grav cooperarea judiciară, precum și admisibilitatea probelor în statul membru emitent. Având în vedere aceste constatări, echipa de evaluare consideră că este necesar ca legiuitorul UE să clarifice conceptul de „interceptare a telecomunicațiilor” (*a se vedea Recomandarea nr. 23*).

În opinia practicienilor români, articolul 31 ar putea fi îmbunătățit prin introducerea în mod expres a posibilității de notificare a unui stat membru, chiar și în cazul altor tipuri de interceptări efectuate fără asistență tehnică din partea statului solicitat, cum ar fi:

- instalarea unui dispozitiv de ascultare directă (instalarea de microfoane);
- instalarea de camere audio-video;
- plasarea de dispozitive de urmărire GPS etc.

Echipa de evaluare este de acord cu sugestia practicienilor români de a introduce o definiție comună și mai largă a „interceptării telecomunicațiilor”. Aceștia sugerează, de asemenea, o aplicare mai extinsă a articolului 31 din directivă, care să permită notificări *ex post* care ar permite efectuarea mai ușoară a interceptărilor în practică, aceasta fiind indispensabilă pentru combaterea criminalității transnaționale, inclusiv a criminalității organizate (*a se vedea Recomandarea nr. 22*).

20. STATISTICI

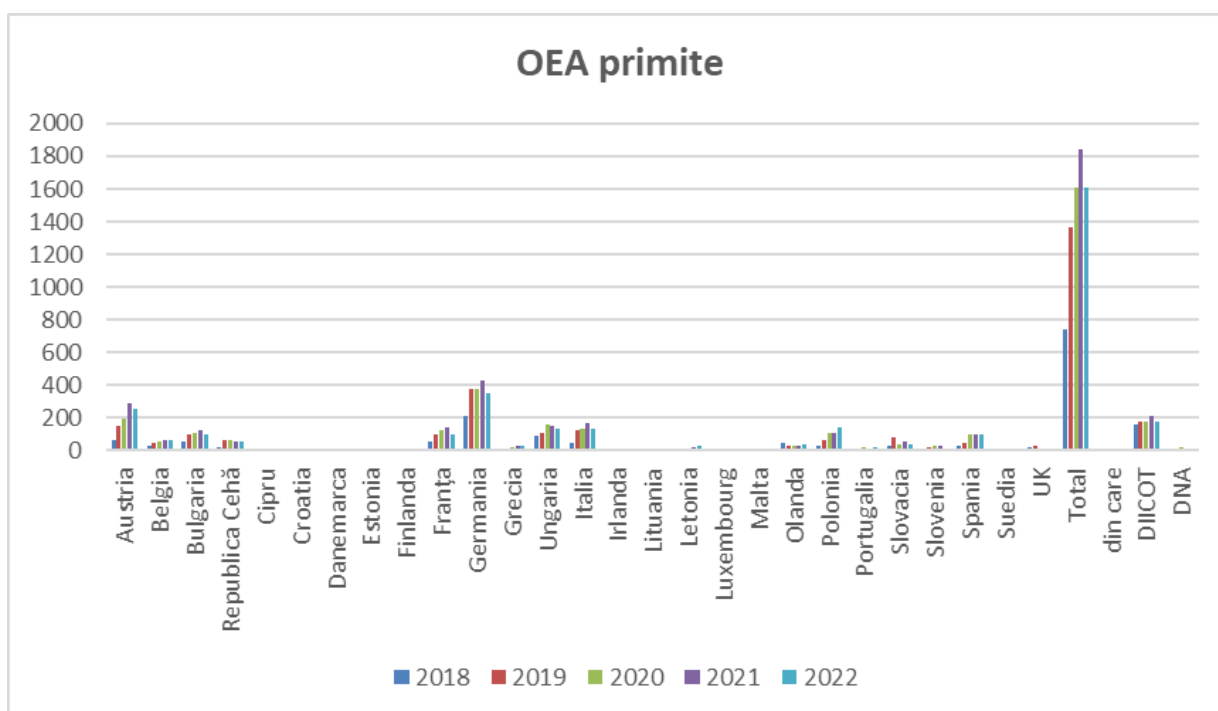
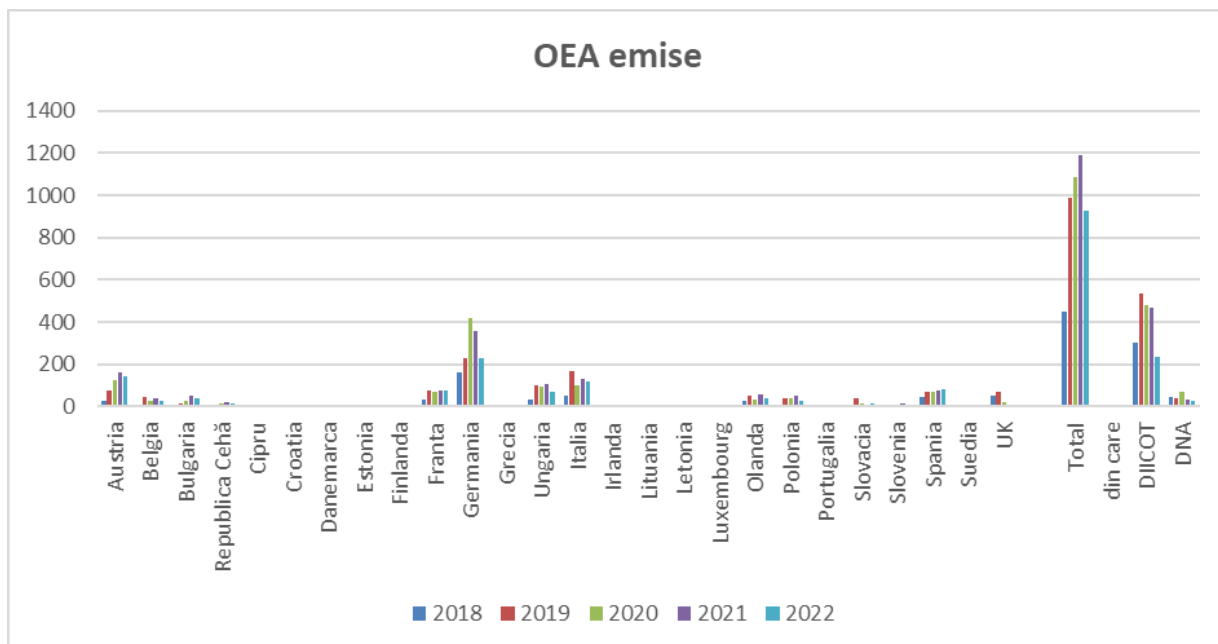
Nu există date statistice disponibile pentru anul 2017, întrucât Legea nr. 236/2017 a intrat în vigoare la sfârșitul anului 2017. Trebuie remarcat faptul că datele statistice furnizate de autoritățile române sunt destul de detaliate și cuprinzătoare (*a se vedea Bune practici nr. 11*).

În ultimii cinci ani, autoritatea centrală a înregistrat următoarele activități legate de aplicarea OEA:

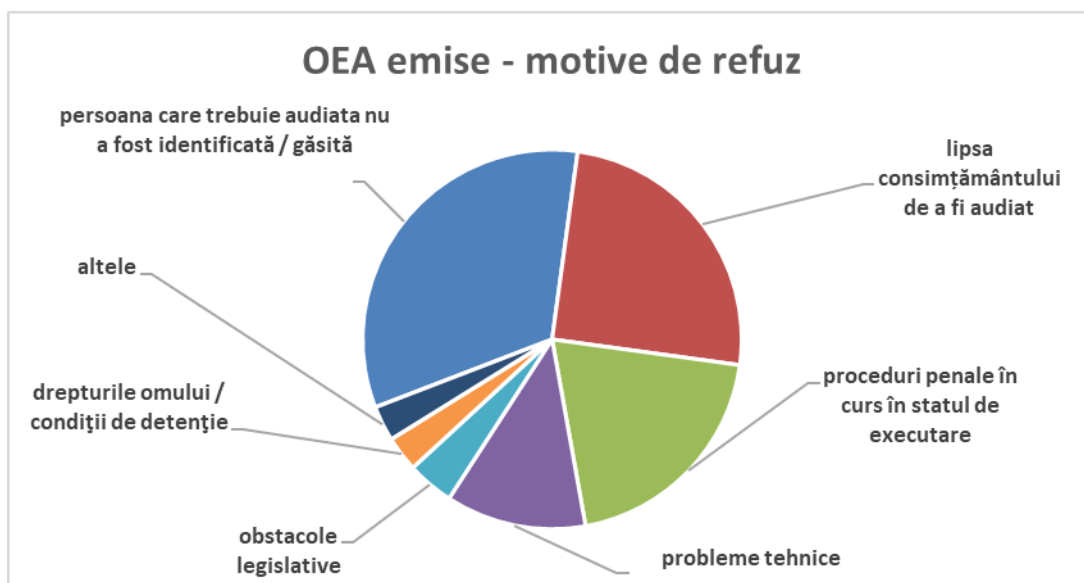
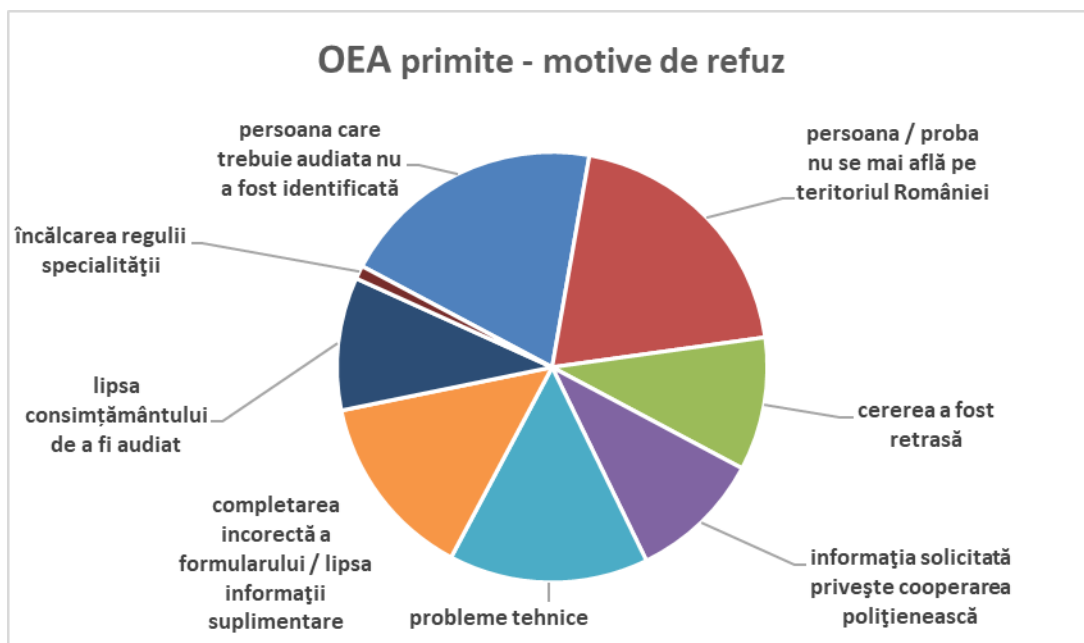
OEA emise				
	DIICOT	DNA	Atât în afara competenței DIICOT, cât și a DNA	Total
2018	301	45	104	450
2019	534	37	414	985
2020	479	72	536	1 087
2021	469	32	686	1 187
2022	233	28	664	925

OEA primite				
	DIICOT	DNA	Atât în afara competenței DIICOT, cât și a DNA	Total
2018	156	9	575	740
2019	173	9	1 182	1 364
2020	176	16	1 417	1 609
2021	208	11	1 627	1 846
2022	174	4	1 434	1 612

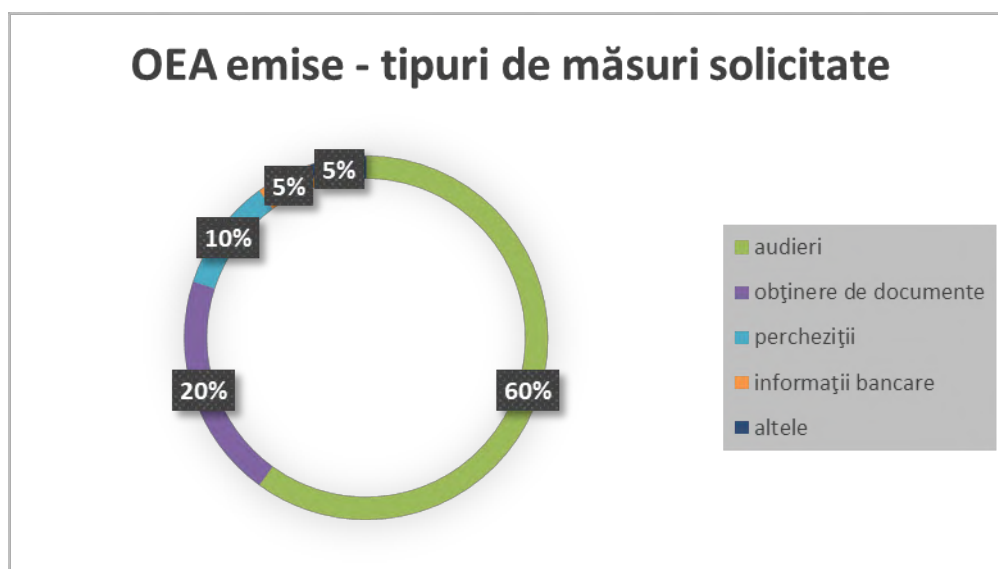
Tabelele de mai jos prezintă o defalcare a OEA emise și primite de fiecare stat membru.

Nu există date disponibile privind numărul de OEA refuzate sau în cazul cărora executarea a fost amânată. Cu toate acestea, Ministerul Justiției a putut furniza date statistice privind motivele de neexecutare.

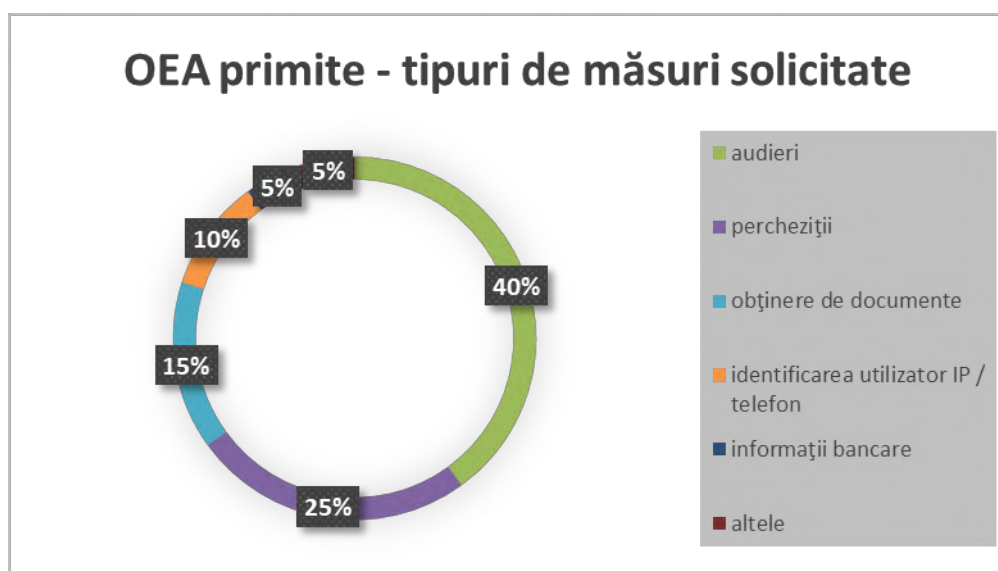

Autoritățile române au solicitat următoarele măsuri în OEA emise: audieri (60 %); obținerea de documente (20 %); percheziții (10 %); obținerea de informații bancare (5 %); altele (5 %).

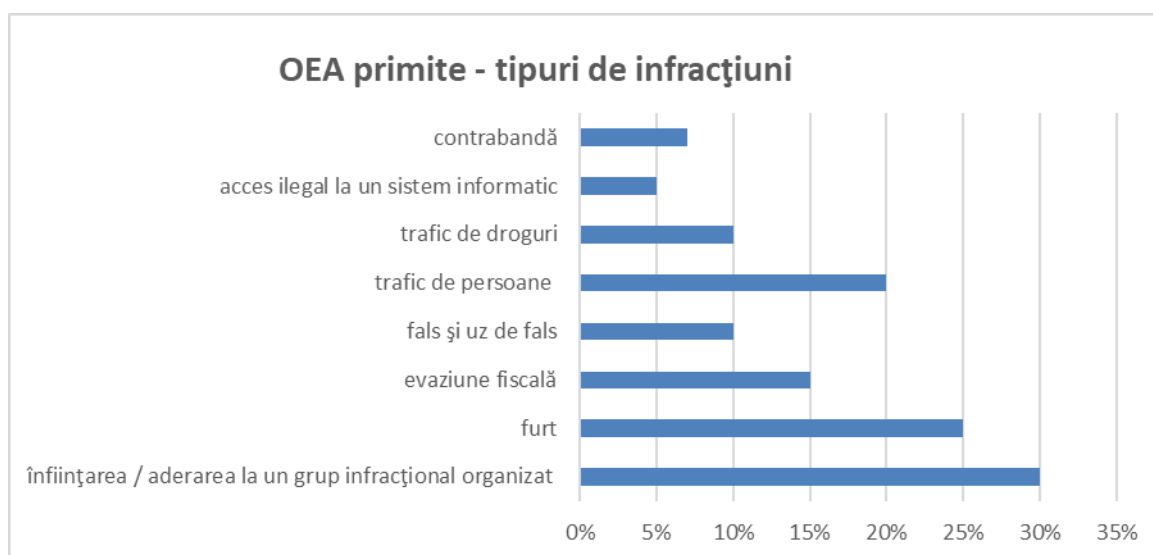
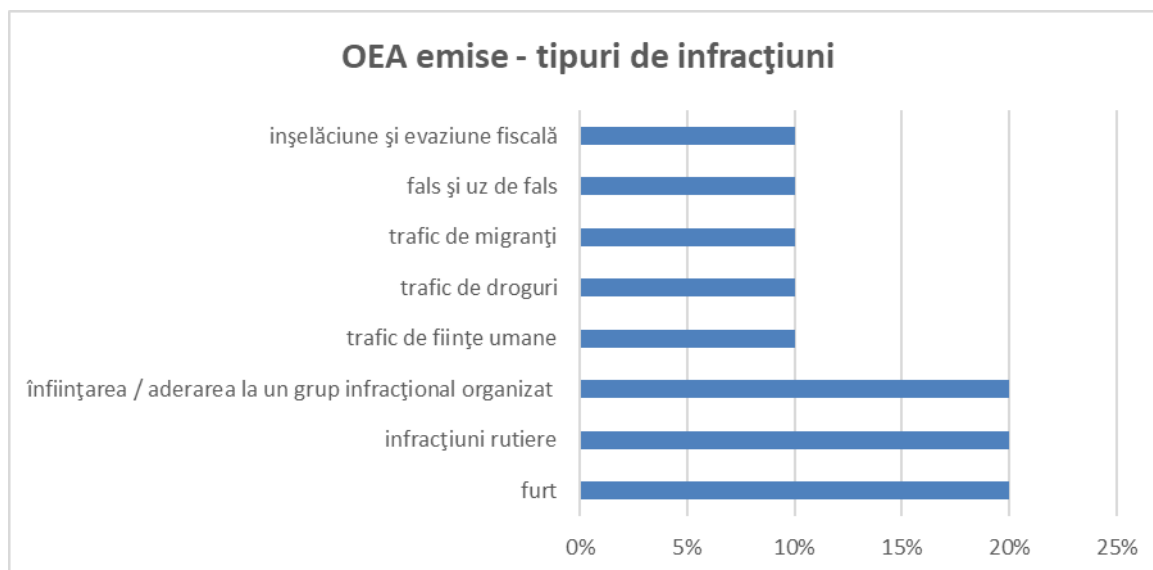

Autorităților române li s-a solicitat să efectueze următoarele măsuri în OEA primite:

audieri (40 %); percheziții (25 %); obținerea de documente (15 %); identificarea utilizatorilor IP/telefon (10 %); obținerea de informații bancare (5 %); altele (5 %).

Autoritățile române au furnizat și o defalcare pe tipuri de infracțiuni, atât pentru OEA primite, cât și pentru cele emise.

21. FORMARE

21.1. Formarea grefierilor din cadrul instanțelor și al parchetelor

În cadrul Școlii Naționale de Grefieri (denumită în continuare „SNG”), prin intermediul departamentelor aflate în coordonarea acesteia, activitățile de formare au fost organizate în mod sistematic și periodic. În perioada 2020-2022, Departamentul de formare profesională continuă a organizat următoarele activități.

Pentru grefierii din cadrul instanțelor:

- un seminar centralizat (cooperare în materie penală, cu o secțiune separată dedicată OEA) – 20 de participanți în 2022;
- e-learning (2020-2022) – cooperare în materie penală, cu o secțiune separată dedicată OEA (19 participanți în 2020, 13 participanți în 2021 și 25 de participanți în 2022);
- tutorialul privind OEA pe platforma SNG;

Pentru grefierii din cadrul parchetelor, în 2020 a avut loc un webinar privind OEA, la care au participat 27 de persoane.

Între 2020 și 2022, în cadrul formării profesionale inițiale, în cadrul unui curs privind cooperarea judiciară internațională, SNG a organizat mai multe seminare, cu 20 de participanți în 2020, 20 de participanți în 2021 și 137 de participanți în 2022. Au fost discutate următoarele aspecte:

- asimilarea noțiunilor teoretice privind cazurile în care poate fi emis un OEA;
- crearea competențelor necesare pentru completarea corectă a formularului OEA;
- competențele specifice necesare grefierilor în procedura de executare.

În plus, pe lângă aceste cursuri periodice, Departamentul relații internaționale al SNG a coordonat următoarele activități:

În 2018, participarea, în calitate de partener, la punerea în aplicare a proiectului intitulat *European Judicial Training for Court Staff and Bailiffs, Promoting and Supporting European cross-border cooperation – EJT* (Formarea judiciară europeană a personalului instanțelor și a executorilor judecătorești, Promovarea și sprijinirea cooperării transfrontaliere europene – FJE), cofinanțat prin programul „Justiție” al UE, în cadrul unui consorțiu, împreună cu instituții de formare din Franța, Portugalia, Spania, Belgia și Luxemburg, coordonate de *Justice Cooperation International*. În cadrul acestui proiect au fost desfășurate următoarele activități: trei activități în domeniul cooperării judiciare în materie penală, o activitate în domeniul englezei judiciare și al instrumentelor e-justiției. Au participat 12 persoane (grefieri din cadrul instanțelor și parchetelor din România). Activitățile în cauză au inclus aspecte teoretice și practice legate de OEA.

Între 2021 și 2022, SNG a participat, în calitate de organizație de sprijin, la punerea în aplicare a proiectului *Better applying European criminal law: legal and language training events for court staff across Europe* („O mai bună aplicare a dreptului penal european: formare juridică și lingvistică pentru personalul instanțelor din întreaga Europă”) – Formarea personalului instanțelor, cofinanțat prin programul „Justiție” al Comisiei Europene, coordonat de Academia de Drept European și de Rețeaua Europeană de Formare Judiciară („EJTN”). Proiectul a inclus 21 de participanți din România, care au participat la cinci seminare internaționale pe tema „O mai bună aplicare a dreptului penal: limba engleză juridică pentru personalul instanțelor”. De asemenea, 23 de grefieri de la instanțele române au participat la un seminar național privind cooperarea judiciară în materie penală.

Activitățile de formare aveau drept scop să îmbunătățească cunoștințele și competențele personalului instanțelor din Uniunea Europeană, prin crearea de materiale personalizate și, de asemenea, prin asigurarea unei formări practice în ceea ce privește utilizarea instrumentelor de drept penal ale UE, cum ar fi OEA, contribuind, de asemenea, la îmbunătățirea competențelor de comunicare în limba engleză ale participanților. 44 de participanți din România au fost formați în cadrul a șase activități de formare.

Echipa de evaluare consideră furnizarea de formare specializată pentru grefieri ca fiind o bună practică (*Bune practici nr. 12*).

21.2. Formarea judecătorilor și a procurorilor

Formarea inițială este asigurată de Institutul Național al Magistraturii („INM”). OEA face parte din formarea inițială, inclusiv în sesiuni separate. În plus, responsabilitatea pentru formarea profesională continuă a judecătorilor și a procurorilor revine INM, conducerii instanțelor și a parchetelor în care aceștia își desfășoară activitatea, precum și fiecărui judecător sau procuror în parte, prin formare individuală. La nivel central, activitățile de formare sunt organizate de INM, conform programului de formare profesională continuă aprobat de Consiliul Superior al Magistraturii.

Activitățile de formare continuă descentralizată sunt coordonate de INM și constau în consultări, dezbateri, seminare, sesiuni sau mese rotunde, organizate periodic în cadrul instanțelor și al parchetelor, sub coordonarea curților de apel și a parchetelor de pe lângă aceste instanțe. La nivelul fiecărei instanțe sau al fiecărui parchet, există o persoană responsabilă de formarea continuă descentralizată.

În ceea ce privește cursurile și seminarele din cadrul formării continue, cele mai relevante sunt următoarele:

- Cooperarea internațională în materie penală, parte din proiectul intitulat *Professional training and capacity building at the level of the judicial system* („Formare profesională și consolidarea capacităților la nivelul sistemului judiciar”), finanțat de programul „Justiție”, în cadrul mecanismului financiar norvegian (martie 2022, octombrie 2022, noiembrie 2022, martie 2023);
- OEA în practică (nivel de bază) - seminar EJTN, Austria (9-10 martie 2023);
- Seminar organizat de Agenția Uniunii Europene pentru Formare în Materie de Aplicare a Legii – Schimbul transfrontalier de probe electronice (Budapesta, 30 mai-3 iunie 2022);
- Seminar organizat de Institutul European de Administrație Publică – în cadrul proiectului *Judicial Cooperation in Criminal Matters in the European Union’s Area of Freedom, Security and Justice: Recent Developments and Topical Issues 2020 – 2021 – EIO* („Cooperarea judiciară în materie penală în spațiul de libertate, securitate și justiție al Uniunii Europene: evoluții recente și chestiuni de actualitate 2020-2021 – OEA”) (29-30 iunie 2021).

Procurorii din cadrul Serviciului de cooperare internațională oferă în mod periodic consiliere profesională altor colegi din DIICOT, ca parte a programului anual de formare sau direct. Unii procurori participă, de asemenea, în calitate de experți, la sesiunile de formare organizate de INM pentru alți procurori și judecători (mai multe zeci de stagiaari pe an). Nu în ultimul rând, procurorii din cadrul Serviciului de cooperare internațională participă la sesiuni de formare organizate de unități de poliție pentru personalul lor (câteva sute de cursanți pe an).

Potrivit datelor furnizate de DNA, în 2021 a fost organizat un curs de formare într-un sistem descentralizat la nivelul Serviciului de cooperare internațională și programe al DNA, pe tema OEA, fiind formate cinci persoane. În 2022, a fost organizat un curs de formare într-un sistem descentralizat la nivelul DNA – Serviciul teritorial Brașov, pe tema emiterii și a transducerii OEA, fiind formate 19 persoane.

Cursurile sunt oferite ca parte a formării inițiale pentru judecători, procurori și grefieri în cadrul INM și al Școlii Naționale de Grefieri, instituții care organizează și activități de formare continuă.

În același timp, instanțele și parchetele au posibilitatea de a organiza activități de formare la nivel descentralizat.

Calitatea activităților de formare descentralizată este evaluată la mai multe niveluri. Participanții la sesiuni completează formularele de evaluare în care își pot exprima în mod anonim opiniile cu privire la calitatea sesiunilor. Persoanele responsabile cu formarea continuă descentralizată în cadrul instanțelor sau al parchetelor pot, de asemenea, să își introducă propriile observații în raportul seminarului sau în raportul semestrial care este transmis INM.

În plus, o evaluare a calității activităților de formare, atât centralizate, cât și descentralizate, este efectuată în cele din urmă de Departamentul de formare profesională continuă din cadrul INM. În plus, Consiliul științific al INM ia în considerare rezultatele formării profesionale din anii anteriori pentru a elabora programul de formare profesională continuă a judecătorilor și procurorilor.

Ministerul Justiției, în calitate de autoritate centrală, a avut și continuă să aibă un rol activ în diseminarea informațiilor relevante către practicieni. În primul rând, acesta a elaborat și a trimis o serie de orientări (inclusiv privind OEA, disponibile pe intranetul Ministerului Justiției). În plus, Ministerul Justiției a depus eforturi constante pentru a difuza publicații, orientări și alte informații relevante (inclusiv cele elaborate de RJE, Eurojust) care i-au fost aduse la cunoștință, prin intermediul Rețelei judiciare române în materie penală. Punctele de contact din cadrul rețelei au obligația de a disemina informații.

Echipa de evaluare a considerat formarea inițială obligatorie privind cooperarea judiciară în materie penală pentru judecători și procurori ca fiind o bună practică (*a se vedea Bune practici nr. 13*).

Cu toate acestea, în opinia echipei de evaluare, pentru a facilita contactele directe, România ar trebui să organizeze cursuri de limbi străine și sesiuni de formare separate privind OEA, în special pentru practicienii din prima linie. Echipa de evaluare consideră că ar fi util să se redacteze un manual sau orientări naționale pentru practicieni privind cunoștințele și experiența practică referitoare la OEA (*a se vedea Recomandarea nr. 10*).

22. OBSERVAȚII FINALE, RECOMANDĂRI ȘI BUNE PRACTICI

22.1. Sugestii din partea României

Un exemplu de bună practică este că măsurile concrete de anchetă de la sfârșitul secțiunii C ar trebui să includă o solicitare generală de a realiza orice măsuri de anchetă care ar putea fi necesare și utile în cursul executării măsurilor enumerate în mod expres mai sus. Este probabil ca o astfel de solicitare, formulată în termeni generali și deschiși, să îi ofere flexibilitate și spațiu de manevră autorității de executare și această solicitare ar putea aborda situații specifice, întrucât obiectul OEA nu este unul prestabilit și fix.

Autoritățile române sugerează modificarea anexei A după cum urmează:

- secțiunea C ar trebui să precizeze că trebuie respectate și cerințele de la secțiunile H și/sau, respectiv, I;
- secțiunea B ar putea fi îmbunătățită cu mai multe exemple;
- ar trebui inclusă o casetă sau o secțiune care să indice faptul că formularul conține mai multe anexe separate.

Autoritățile române au sugerat, de asemenea, modificarea anexei B. Aceasta ar putea conține un paragraf intitulat: „Vă rugăm să utilizați această secțiune pentru un mesaj important adresat autorității emitente, redactat în limba acesteia, chiar și cu utilizarea unei traduceri neoficiale”. Autoritățile române au sugerat, de asemenea, să fie creată posibilitatea de a emite OEA-uri suplimentare într-o formă simplificată în cazuri excepționale.

22.2. Recomandări

În ceea ce privește punerea în aplicare și funcționarea practică a directivei, echipa de experți implicată în evaluarea din România a reușit să efectueze o analiză satisfăcătoare a sistemului.

Echipa de evaluare a considerat adecvat să facă o serie de sugestii în atenția autorităților din România. În plus, pe baza diverselor exemple de bune practici, sunt prezentate recomandări conexe pentru UE, instituțiile și agențiile sale, și în special pentru Eurojust, precum și pentru RJE. România ar trebui să dea curs, în termen de 18 luni, recomandărilor menționate mai jos, după aprobarea prezentului raport de către COPEN.

22.2.1. Recomandări adresate României

Recomandarea nr. 1: România ar trebui să modifice *Fiches Belges* de pe site-ul RJE deoarece – spre deosebire de informațiile disponibile în prezent – este acum posibil să se trimită OEA-uri complexe autorității centrale, nefiind nevoie să se trimită mai multe OEA-uri (a se vedea capitolul 4.3).

Recomandarea nr. 2: România ar trebui să includă o dispoziție privind coordonarea OEA-urilor cu cereri multiple care intră în responsabilitatea mai multor autorități de executare pentru OEA-urile referitoare la infracțiuni care nu intră în sfera de competență a DIICOT, a DNA și a Parchetului de pe lângă Tribunalul București (a se vedea capitolul 4.3).

Recomandarea nr. 3: în cazul în care trebuie executate mai multe măsuri în cadrul unor autorități diferite, România ar trebui să se asigure că o singură autoritate coordonează executarea OEA (a se vedea capitolul 4.3).

Recomandarea nr. 4: autoritățile române ar trebui să ia în considerare acceptarea unor OEA în limba engleză în cazuri urgente (a se vedea capitolul 6.2).

Recomandarea nr. 5: în cazul în care se recurge la o altă măsură de anchetă, autoritățile române ar trebui să informeze întotdeauna autoritățile emitente (a se vedea capitolul 7.2).

Recomandarea nr. 6: România ar trebui să accelereze punerea în aplicare a eEDS (a se vedea capitolul 8.1).

Recomandarea nr. 7: România ar trebui să își reconsidere abordarea cu privire la regula specialității sau cel puțin să pună la dispoziție informații în Atlasul RJE. Aplicarea regulii specialității ar putea fi, de asemenea, inclusă în anexa B (a se vedea capitolele 10.1 și 10.2).

Recomandarea nr. 8: România ar trebui să trimită în mod sistematic anexa B (a se vedea capitolul 16).

Recomandarea nr. 9: legiuitorul român ar trebui să permită audierea prin teleconferință, cel puțin în cazul experților și al martorilor (a se vedea capitolul 19.3).

Recomandarea nr. 10: România ar trebui să furnizeze cursuri de formare privind OEA, orientări naționale și cursuri de limbi străine, pentru a facilita contactul direct, practicienii din prima linie fiind prioritari (a se vedea capitolul 21.2).

22.2.2. Recomandări adresate altor state membre

Recomandarea nr. 11: statele membre ar trebui să respecte domeniul de aplicare al OEA (a se vedea capitolul 5).

Recomandarea nr. 12: statele membre ar trebui să accepte alte limbi decât limba lor oficială, iar engleza ar trebui să fie acceptată cel puțin în cazurile urgente (a se vedea capitolul 6.2).

Recomandarea nr. 13: statele membre ar trebui să solicite practicienilor să utilizeze fraze scurte și un limbaj precis atunci când completează OEA (a se vedea capitolul 6.2).

Recomandarea nr. 14: statele membre ar trebui să ia în considerare posibilitatea de a acorda membrilor naționali ai Eurojustului competența prevăzută la articolul 8 alineatul (3) litera (b) și la articolul 8 alineatul (4) din Regulamentul Eurojust în cazuri urgente (a se vedea capitolul 6.3).

Recomandarea nr. 15: în cazul în care se recurge la o altă măsură de anchetă, autoritățile eminente ar trebui să fie întotdeauna informate (a se vedea capitolul 7.2).

Recomandarea nr. 16: statele membre ar trebui să accelereze punerea în aplicare a eEDES (a se vedea capitolul 8.1).

Recomandarea nr. 17: statele membre ar trebui să introducă obligațiile de informare în conformitate cu articolul 21 alineatul (5) din Regulamentul Eurojust (a se vedea capitolul 8.2).

Recomandarea nr. 18: statele membre ar trebui să respecte formalitățile solicitate de autoritățile emitente (a se vedea capitolul 9.2).

Recomandarea nr. 19: statele membre ar trebui să pună la dispoziție informații privind aplicarea regulii specialității (a se vedea capitolul 10.2).

Recomandarea nr. 20: statele membre ar trebui să respecte termenele și să informeze statul membru emitent cu privire la întârzieri, indicând, de asemenea, motivele întârzierii (a se vedea capitolul 13).

Recomandarea nr. 21: statele membre ar trebui să trimită în mod sistematic anexa B (a se vedea capitolul 16).

Recomandarea nr. 22: statele membre ar trebui să aplice articolul 31 din directivă într-un mod mai extins, permițând o notificare *ex post* (a se vedea capitolul 19.5.2).

22.2.3. Recomandări adresate Uniunii Europene și instituțiilor sale

Recomandarea nr. 23: Comisia este invitată să ia în considerare revizuirea directivei în ceea ce privește următoarele aspecte-cheie:

- acordarea posibilității persoanelor vătămate de a solicita un OEA (a se vedea capitolul 4.5);
- modificarea formularelor, astfel încât să fie mai ușor de utilizat (a se vedea capitolul 6.1);
- aplicarea regulii specialității (a se vedea capitolul 10.1);
- aplicarea OEA pentru a se asigura prezența persoanei acuzate pe tot parcursul procesului principal (a se vedea capitolul 12.2);
- conceptul de „interceptare a telecomunicațiilor” (a se vedea capitolul 19.5.2).

22.3. Bune practici

Această secțiune include o listă de bune practici, de adoptat de alte state membre.

România trebuie felicitată pentru:

1. consolidarea tuturor instrumentelor de cooperare judiciară în materie penală într-un singur act legislativ (a se vedea capitolul 3);
2. specializarea anumitor procurori în ceea ce privește cooperarea judiciară internațională (a se vedea capitolul 4.1);
3. în privința cazurilor care intră în sfera de competență fie a DIICOT, fie a DNA, în care mai multe măsuri trebuie executate în cadrul unor autorități diferite, România asigură faptul că o singură autoritate coordonează executarea OEA (a se vedea capitolul 4.3);
4. acordarea posibilității persoanei vătămate de a solicita un OEA (a se vedea capitolul 4.5);
5. tratarea OEA emise pentru măsuri care nu intră în mod clar în domeniul de aplicare al OEA ca cereri de asistență judiciară reciprocă (a se vedea capitolul 5);
6. consultări verbale pentru a facilita executarea OEA sau pentru clarificări suplimentare (a se vedea capitolul 6.4);
7. informarea statului emitent cu privire la deschiderea unei noi anchete (a se vedea capitolul 10.2);
8. faptul că DIICOT și DNA dispun de o infrastructură suficientă pentru a permite transmiterea securizată și rapidă a datelor până la 75 GB (a se vedea capitolul 15);
9. organizarea de către DIICOT, solicitând sprijinul Eurojustului în cazul activităților infracționale pe teritoriul țărilor vizate, a unei reuniuni de coordonare pentru a identifica cea mai bună metodă de cooperare (a se vedea capitolul 18);
10. permiterea utilizării civililor ca colaboratori (a se vedea capitolul 19.4.2);
11. strângerea de date statistice destul de cuprinzătoare și detaliate privind OEA (a se vedea capitolul 20);
12. furnizarea de cursuri de formare specializate pentru grefieri (a se vedea capitolul 21.1);
13. formarea inițială obligatorie privind cooperarea judiciară în materie penală pentru judecători și procurori (a se vedea capitolul 21.2).

ANNEX A: PROGRAMME FOR THE ON-SITE VISIT

Venue: Ministry of Justice, Str. Apolodor nr. 17, sector 5, 050741 București, România

23 May 2023	
09:30 – 10:30	Welcome and general presentation
10:30 – 10:45	Coffee break
10:45 – 12:00	Meeting with prosecutors
12:00 – 13:00	Lunch break
13:15 – 14:45	Continuation of discussions
14:45 – 15:00	Coffee break
15:00 – 16:30	Meeting with prosecutors and police officers

24 May 2023	
09:30 – 11:00	Meeting with judges
11:00 – 11:15	Coffee break
11:15 – 12:15	Meeting with representatives of the Bar Association
12:15 – 13:15	Lunch break
13:30 – 14:45	Meeting with prosecutors
14:45 – 15:00	Coffee break
15:00 – 16:30	Continuation of discussions

25th May 2023	
09:30 – 10:30	Debriefing
10:30 – 11:00	Coffee break
11:00 – 12:00	Preliminary conclusions

ANNEX B: LIST OF ABBREVIATIONS

LIST OF ACRONYMS, ABBREVIATIONS AND TERMS	FULL NAME
CATS	Coordinating Committee in the area of police and judicial cooperation in criminal matters
central structure	Central level of both the DIOCT and the NAD
CISA	Convention implementing the Schengen Agreement
CJEU	Court of Justice of the European Union
Convention	Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters between the Member States of the European Union
CPC	Criminal Procedure Code
DIOCT	Directorate for Investigation of Organised Crime and Terrorism
Directive	Directive 2014/41/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 on the European Investigation Order in criminal matters
EAW	European Arrest Warrant
e-EDES	e-Evidence Digital Exchange System
EIO	European Investigation order
EJN	European Judicial Network
EJTN	European Judicial Training Network
Eurojust	European Union Agency for Criminal Justice Cooperation
Eurojust Regulation	Regulation (EU) 2018/1727 of the European Parliament and of the Council of 14 November 2018 on the European Union Agency for Criminal Justice Cooperation (Eurojust), and replacing and repealing Council Decision 2002/187/JHA
JIT	Joint investigation team

Joint Action	Joint Action 97/827/JHA of 5 December 1997
Law No 302/2004	Law No 302/2004 on international judicial cooperation in criminal matters
MLA	Mutual legal assistance
NAD	National Anti-Corruption Directorate
NIM	National Institute of Magistracy
NSC	National School for Clerks
PPO	Public Prosecutor's Office
territorial structure	Territorial level of the DIOCT and the NAD
